

114

ZÁKON

České národní rady

ze dne 19. února 1992

o ochraně přírody a krajiny

Česká národní rada se usnesla na tomto zákoně:

ČÁST PRVNÍ ÚVODNÍ USTANOVENÍ

§ 1

Účel zákona

Účelem zákona je přispět k udržení a obnově přírodní rovnováhy v krajině, k ochraně rozmanitostí forem života, přírodních hodnot a krás a k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji.

§ 2

Ochrana přírody a krajiny

(1) Ochranou přírody a krajiny se podle tohoto zákona rozumí dále vymezená péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny.

(2) Ochrana přírody a krajiny podle tohoto zákona se zajišťuje zejména

- a) ochranou a vytvářením územního systému ekologické stability krajiny,
- b) obecnou ochranou druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a zvláštní ochranou těch druhů, které jsou vzácné či ohrožené, pozitivním ovlivňováním jejich vývoje v přírodě a zabezpečováním předpokladů pro jejich zachování, popřípadě i za použití zvláštních pěstebních a odchovných zařízení,
- c) ochranou vybraných nalezišť nerostů, paleontologických nálezů a geomorfologických a geologických jevů i zvláštní ochranou vybraných nerostů,
- d) ochranou dřevin rostoucích mimo les,
- e) vytvářením sítí zvláště chráněných území a péčí o ně,
- f) účastí na tvorbě a schvalování lesních hospodářských plánů s cílem zajistit ekologicky vhodné lesní hospodaření,
- g) spoluúčastí v procesu územního plánování a stavebního řízení s cílem prosazovat vytváření ekologicky vyvážené a esteticky hodnotné krajiny,

- h) účastí na ochraně půdního fondu, zejména při pozemkových úpravách,
- i) ovlivňováním vodního hospodaření v krajině s cílem udržovat přirozené podmínky pro život vodních a mokřadních ekosystémů při zachování přirozeného charakteru a přírodě blízkého vzhledu vodních toků a ploch a mokřadů,
- j) obnovou a vytvářením nových přírodně hodnotných ekosystémů, například při rekultivacích a jiných velkých změnách ve struktuře a využívání krajiny,
- k) ochranou krajiny pro ekologicky vhodné formy hospodářského využívání, turistiky a rekreace.

§ 3

Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se vymezují některé základní pojmy takto

- a) územní systém ekologické stability krajiny (dále jen „systém ekologické stability“) je vzájemně propojený soubor přirozených i pozmeněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální systém ekologické stability,
- b) významný krajinný prvek jako ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utváří její typický vzhled nebo přispívá k udržení její stability. Významnými krajinnými prvky jsou lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera, údolní nivy. Dále jsou jimi jiné části krajiny, které zaregistruje podle § 6 orgán ochrany přírody jako významný krajinný prvek, zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy. Mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků. Zvláště chráněná část přírody je z této definice vyňata (písmeno f),
- c) planě rostoucí rostlina (dále jen „rostlina“) je jedinec nebo kolonie rostlinných druhů včetně hub, jejichž populace se udržují v přírodě samovolně. Rostlinou jsou všechny její podzemní i nadzemní části,
- d) volně žijící živočich (dále jen „živočich“) je jedinec živočišných druhů, jejichž populace se udržují v přírodě samovolně, a to i v případě jeho chovu

- v zajetí, nestanoví-li tento zákon jinak. Živočichem jsou všechna vývojová stádia příslušející k danému druhu,
- e) živočišný nebo rostlinný druh je rovněž systematická jednotka nižšího řádu,
- f) zvláště chráněná část přírody je velmi významná nebo jedinečná část živé či neživé přírody; může jí být část krajiny, geologický útvar, strom, živočich, rostlina a nerost, vyhlášený ke zvláštní ochraně státním orgánem podle části třetí nebo čtvrté tohoto zákona,
- g) dřevina rostoucí mimo les (dále jen „dřevina“) je strom či keř rostoucí jednotlivě i ve skupinách ve volné krajině i v sídelních útvarech na pozemcích mimo lesní půdní fond,¹⁾
- h) paleontologický nález je věc, která je významným dokladem nebo pozůstatkem života v geologické minulosti a jeho vývoje do současnosti,
- i) biotop je soubor veškerých neživých a živých činitelů, které ve vzájemném působení vytvářejí životní prostředí určitého jedince, druhu, populace, společenstva. Biotop je takové místní prostředí, které splňuje nároky charakteristické pro druhy rostlin a živočichů,
- j) ekosystém je funkční soustava živých a neživých složek životního prostředí, jež jsou navzájem spojeny výměnou látek, tokem energie a předáváním informací a které se vzájemně ovlivňují a vyvíjejí v určitém prostoru a čase,
- k) krajina je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.

ČÁST DRUHÁ

OBEČNÁ OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY

§ 4

Základní povinnosti při obecné ochraně přírody

(1) Vymezení systému ekologické stability, zajišťujícího uchování a reprodukci přírodního bohatství, příznivé působení na okolní méně stabilní části krajiny a vytvoření základů pro mnohostranné využívání krajiny stanoví a jeho hodnocení provádějí orgány územního plánování a ochrany přírody ve spolupráci s orgány vodohospodářskými, ochrany zemědělského půdního

fundu a státní správy lesního hospodářství. Ochrana systému ekologické stability je povinností všech vlastníků a uživatelů pozemků tvořících jeho základ; jeho vytváření je veřejným zájmem, na kterém se podílejí vlastníci pozemků, obce i stát. Podrobnosti vymezení a hodnocení systému ekologické stability a podrobnosti plánů, projektů a opatření v procesu jeho vytváření stanoví ministerstvo životního prostředí České republiky (dále jen „ministerstvo životního prostředí“) obecně závazným právním předpisem.

(2) Významné krajinné prvky jsou chráněny před poškozováním a ničením. Využívají se pouze tak, aby nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce. K zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce, si musí ten, kdo takové zásahy zamýšlí, opatřit závazné stanovisko orgánu ochrany přírody. Mezi takové zásahy patří zejména umístování staveb, pozemkové úpravy, změny kultury pozemků, odvodňování pozemků, úpravy vodních toků a nádrží a těžba nerostů. Podrobnosti ochrany významných krajinných prvků stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(3) Závazné stanovisko orgánu ochrany přírody z hlediska ochrany systému ekologické stability je také nezbytné ke schválení lesních hospodářských plánů,²⁾ k odlesňování a zalesňování pozemků nad 0,5 ha a k výstavbě lesních cest a svážnic a lesních melioračních systémů. K pěstebním a těžebním zásahům v lesích prováděným v souladu s lesním hospodářským plánem a při nahodilé těžbě³⁾ se závazné stanovisko orgánu ochrany přírody nevyžaduje.

(4) Umístování staveb do vzdálenosti 50 m od katastrální hranice rybníků nebo jezer a do vzdálenosti 20 m od břehové čáry vodních toků, s výjimkou nezbytných zařízení sloužících plavbě, údržbě vodních toků, rybníků a jezer nebo jejich provoznímu účelu, není povoleno; toto omezení neplatí v zastavěném území obce.

§ 5

Obecná ochrana rostlin a živočichů

(1) Všechny druhy rostlin a živočichů jsou chráněny před zničením, poškozováním, sběrem či odchyttem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto

¹⁾ Zákon č. 61/1977 Sb., o lesích.

²⁾ § 2 zákona ČNR č. 96/1977 Sb., o hospodaření v lesích a státní správě lesního hospodářství.

³⁾ § 21 zákona ČNR č. 96/1977 Sb.

druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, k narušení rozmnožovacích schopností druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí. Při porušení těchto podmínek ochrany je orgán ochrany přírody oprávněn zakázat nebo omezit rušivou činnost.

(2) Ochrana podle odstavce 1 se nevztahuje na zásahy při hubení rostlin a živočichů upravené zvláštními předpisy.⁴⁾ Ohrožené nebo vzácné druhy živočichů a rostlin jsou zvláště chráněny podle § 48 až 50 tohoto zákona.

(3) Fyzické a právnické osoby jsou povinny při provádění zemědělských, lesnických a stavebních prací, při vodohospodářských úpravách, v dopravě a energetice postupovat tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a zraňování nebo úhynu živočichů nebo ničení jejich biotopů, kterému lze zabránit technicky i ekonomicky dostupnými prostředky. Orgán ochrany přírody uloží zajištění či použití takovýchto prostředků, neučiní-li tak povinná osoba sama.

(4) Záměrné rozšíření geograficky nepůvodního druhu rostliny či živočicha do krajiny je možné jen s povolením orgánu ochrany přírody. Geograficky nepůvodní druh rostliny nebo živočicha je druh, který není součástí přirozených společenstev určitého regionu.

(5) Záměrné křížení a následné rozšiřování křížence rostlin či živočichů do krajiny je možné jen s povolením orgánu ochrany přírody.

(6) Vývoz a dovoz ohrožených rostlin a živočichů chráněných mezinárodními úmluvami, kterými je Česká a Slovenská Federativní republika vázána (dále jen „mezinárodní úmluvy“), povoluje orgán ochrany přírody.

§ 6

Registrace významných krajinných prvků

(1) Registraci významných krajinných prvků provádí orgán ochrany přírody, který ji zároveň oznámí vlastníkově, případně nájemci dotčeného pozemku, územně příslušnému stavebnímu úřadu a obci. Je-li dotčen větší počet vlastníků pozemků, lze oznámení doručit také veřejnou vyhláškou.

(2) V oznámení podle odstavce 1 se uvede vymezení významného krajinného prvku, stručné odůvodnění registrace a jejich právních důsledků (§ 4 odst. 2).

(3) Vlastníci dotčených pozemků mají právo vznést k registraci významného krajinného prvku písemně výhrady do 30 dnů od doručení oznámení či jeho veřejného oznámení k orgánu ochrany přírody, který registraci provedl. Tento orgán je povinen výhrady s vlastníkem projednat a rozhodnout, zda registraci potvrdí nebo zruší.

(4) Zrušit registraci významného krajinného prvku, nejde-li o zrušení podle odstavce 3, může orgán ochrany přírody, který registraci provedl, pouze v případě veřejného zájmu.

§ 7

Ochrana dřevin

(1) Dřeviny jsou chráněny podle tohoto ustanovení před poškozováním a ničením, pokud se na ně nevztahuje ochrana přísnější (§ 46 a 48) nebo ochrana podle zvláštních předpisů.⁵⁾

(2) Péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování je povinností vlastníků. Při výskytu nákazy dřevin epidemickými či jinými jejich vážnými chorobami, může orgán ochrany přírody uložit vlastníkům provedení nezbytných zásahů, včetně pokácení dřevin.

§ 8

Povolení ke kácení dřevin

(1) Ke kácení dřevin je nezbytné povolení orgánu ochrany přírody, není-li dále stanoveno jinak. Povolení lze vydat ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin.

(2) Povolení není třeba ke kácení dřevin z důvodů pěstebních, to je za účelem obnovy porostů nebo při provádění výchovné probírky porostů, a z důvodů zdravotních nebo při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů.⁶⁾ Kácení z těchto důvodů musí být oznámeno písemně nejméně 15 dnů předem orgánu ochrany přírody, který je může pozastavit, omezit nebo

⁴⁾ Např. zákon č. 61/1964 Sb., o rozvoji rostlinné výroby, zákon č. 87/1987 Sb., o veterinární péči, ve znění zákona č. 239/1991 Sb., zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění zákona č. 96/1977 Sb. a zákona č. 143/1991 Sb., zákon č. 102/1963 Sb., o rybářství.

⁵⁾ Zákon č. 61/1964 Sb.

Vyhláška č. 62/1964 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu č. 61/1964 Sb.

Zákon č. 132/1989 Sb., o ochraně práv k novým odrůdám rostlin a plemenům zvířat.

⁶⁾ Např. § 34 odst. 1 písm. b) zákona č. 138/1973 Sb., o vodách (vodní zákon), zákon č. 51/1964 Sb., o drahách, ve znění zákona č. 104/1974 Sb., zákon č. 79/1957 Sb., o výrobě, rozvodu a spotřebě elektřiny (elektrizační zákon), zákon č. 67/1960 Sb., o výrobě, rozvodu a využití topných plynů (plynárenský zákon), zákon č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích, zákon č. 61/1964 Sb.

zakázat, pokud odporuje požadavkům na ochranu dřevin nebo rozsahu zvláštního oprávnění.

(3) Povolení není třeba ke kácení dřevin na pozemcích, které jsou ve vlastnictví fyzických osob, jestliže pozemky užívají a jde-li o stromy se stanovenou velikostí, popřípadě jinou charakteristikou. Tuto velikost, popřípadě jinou charakteristiku stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(4) Povolení není třeba ke kácení dřevin, je-li jejich stavem zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví nebo hrozí-li škoda značného rozsahu. Ten, kdo za těchto podmínek provede kácení, oznámí je orgánu ochrany přírody do 15 dnů od provedení kácení.

(5) Podrobnosti ochrany dřevin a podmínek povolování jejich kácení stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 9

Náhradní výsadba a odvod

(1) Orgán ochrany přírody může ve svém rozhodnutí o povolení kácení dřevin uložit žadateli přiměřenou náhradní výsadbu ke kompenzaci ekologické újmy vzniklé pokácením dřevin. Současně může uložit následnou péči o dřeviny po nezbytně nutnou dobu, nejvýše však na dobu pěti let.

(2) Náhradní výsadbu podle odstavce 1 lze uložit na pozemcích, které nejsou ve vlastnictví žadatele o kácení, jen s předchozím souhlasem jejich vlastníka. Obec vedou přehled pozemků vhodných pro náhradní výsadbu ve svém územním obvodu po předběžném projednání s jejich vlastníkem.

(3) Pokud orgán ochrany přírody neuloží provedení náhradní výsadby podle odstavce 1, je ten, kdo kácí dřeviny z důvodů výstavby a s povolením orgánu ochrany přírody povinen zaplatit odvod do rozpočtu obce, která jej použije na zlepšení životního prostředí. Ten, kdo kácel dřeviny protiprávně, je povinen zaplatit odvod do Státního fondu životního prostředí České republiky.⁷⁾ Výši odvodů, podmínky pro jejich ukládání i případné prominutí stanoví zvláštní zákon.

(4) Zajištěním náhradní výsadby podle odstavce 1 nebo zaplacením odvodu podle odstavce 3 je zároveň splněna povinnost náhradního opatření podle § 86 odst. 2 i náhrady ekologické újmy.⁸⁾

§ 10

Ochrana a využití jeskyní

(1) Jeskyně jsou podzemní prostory vzniklé působením přírodních sil. Jeskyněmi ve smyslu tohoto zákona se rozumí i přírodní jevy na povrchu a pod zemí, které jsou s jeskyněmi v přímé příčinné souvislosti.

(2) Poškozovat a ničit jeskyně je zakázáno. Pro povolení ke zpřístupnění či jinému využití jeskyní podle zvláštních předpisů⁹⁾ je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody.

§ 11

Ochrana paleontologických nálezů

(1) Kdo učiní paleontologický nález, který sám rozpozná, je povinen zajistit jeho ochranu před zničením, poškozením nebo odcizením a opatřit jej údaji o nálezových okolnostech, zejména místě nálezů. Dále je povinen na písemné vyzvání orgánu ochrany přírody sdělit údaje o učiněném nálezů a umožnit přístup a dokumentaci tohoto nálezů osobám pověřeným orgánem ochrany přírody.

(2) Vlastník pozemku, na němž byl paleontologický nález učiněn, nebo ten, kdo vykonává činnosti, při nichž k nálezů došlo, je povinen umožnit na žádost orgánu ochrany přírody osobám tímto orgánem pověřeným provedení záchranného paleontologického výzkumu a po dobu jeho konání, nejdéle však po dobu osmi dnů od ohlášení nálezů, nedohodnou-li se strany jinak, zdržet se na místě nálezů činnosti, která by mohla vést k jeho zničení nebo poškození. Po ukončení záchranného paleontologického výzkumu musí být osobám pověřeným orgánem ochrany přírody umožněno provádět odborný paleontologický dohled nad dalšími pracemi.

(3) Vývoz paleontologických nálezů je povolen jen se souhlasem orgánu ochrany přírody.

§ 12

Ochrana krajinného rázu a přírodní park

(1) Krajinný ráz, kterým je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umisťování a povolování staveb, mohou být prováděny

⁷⁾ Zákon ČNR č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky.

⁸⁾ § 27 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

⁹⁾ § 71 až 74 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

Výnos č. 7 Českého báňského úřadu ze dne 18. 8. 1987, kterým se vydává předpis o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a o bezpečnosti provozu při pracích ke zpřístupňování přírodních jeskyní a pracích k jejich udržování v bezpečném stavu (reg. v částce 18/1987 Sb.).

děny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.

(2) K umístování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(3) K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

§ 13

Přechodně chráněné plochy

(1) Území s dočasným nebo nepředvídaným výskytem významných rostlinných nebo živočišných druhů, nerostů nebo paleontologických nálezů může orgán ochrany přírody svým rozhodnutím vyhlásit za přechodně chráněnou plochu. Přechodně chráněnou plochu lze vyhlásit též z jiných vážných důvodů, zejména vědeckých, studijních či informačních. Přechodně chráněná plocha se vyhláší na předem stanovenou dobu, případně na opakované období, například dobu hnízdění. V rozhodnutí o jejím vyhlášení se omezí takové využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení vývoje předmětu ochrany.

(2) Vznikne-li vlastníku či nájemci pozemku v důsledku ochranných podmínek přechodně chráněné plochy újma nikoliv nepatrná, přísluší mu na jeho žádost finanční náhrada od orgánu ochrany přírody, který přechodně chráněnou plochu vyhlásil. Orgán ochrany přírody při rozhodování o výši finanční náhrady může požadovat doložení žádosti doklady či údaji o výnosu pozemku.

ČÁST TŘETÍ ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ

HLAVA PRVNÍ

§ 14

Kategorie zvláště chráněných území

(1) Území přírodovědecky či esteticky velmi významná nebo jedinečná lze vyhlásit za zvláště chráněná; přitom se stanoví podmínky jejich ochrany.

(2) Kategorie zvláště chráněných území jsou

- a) národní parky,
- b) chráněné krajinné oblasti,

- c) národní přírodní rezervace,
- d) přírodní rezervace,
- e) národní přírodní památky,
- f) přírodní památky.

HLAVA DRUHÁ

§ 15

Národní parky

(1) Rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam, lze vyhlásit za národní parky.

(2) Veškeré využití národních parků musí být podřízeno zachování a zlepšení přírodních poměrů a musí být v souladu s vědeckými a výchovnými cíli sledovanými jejich vyhlášením.

(3) Národní parky, jejich poslání a bližší ochranné podmínky se vyhláší zákonem.

§ 16

Základní ochranné podmínky národních parků

- (1) Na celém území národních parků je zakázáno
- a) hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch,
 - b) zneškodňovat odpady, které mají původ mimo území národního parku a zneškodňovat ostatní odpady mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
 - c) tábořit a rozdělovat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,
 - d) vjíždět a setrávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu a vozidel vodohospodářských organizací,
 - e) pořádat a organizovat hromadné sportovní, turistické a jiné veřejné akce a provozovat vodní sporty mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
 - f) provozovat horolezectví a létání na padácích a závěsných kluzácích a jezdit na kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,

- g) sbírat rostliny kromě lesních plodů či odchyvat živočichy, není-li stanoveno jinak v tomto zákoně, bližších ochranných podmínkách či návštěvním řádu národního parku,
- h) povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- i) zavádět intenzivní chovy zvěře, například obory, farmové chovy a bažantnice, kromě záchranných chovů, a používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti,
- j) měnit stávající vodní režim pozemků,
- k) stavět nové dálnice, silnice, železnice, průmyslové stavby, sídelní útvary, plavební kanály, elektrická vedení velmi vysokého napětí a dálkové produktovody,
- l) provádět chemický posyp cest,
- m) těžit nerosty, horniny a humolity kromě stavebního kamene a písku pro stavby na území národního parku,
- n) pořádat vyhlídkové lety motorovými vzdušnými dopravními prostředky,
- o) měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany národního parku.

(2) Na území první zóny národního parku (§ 17 odst. 1) je dále zakázáno

- a) povolovat a umisťovat nové stavby,
- b) vstupovat mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků,
- c) měnit současnou skladbu a plochu kultur, nevyplývá-li změna z plánu péče o národní park,
- d) hnojit, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady.

§ 17

Členění území národních parků

(1) Metody a způsoby ochrany národních parků jsou odstupňovány na základě členění území národních parků zpravidla do tří zón ochrany přírody vymezených s ohledem na přírodní hodnoty. Nejpřísnější režim ochrany se stanoví pro první zónu. Bližší charakteristiku a režim zón upravuje obecně závazný právní předpis, kterým se národní park vyhláší.

(2) Vymezení a změny jednotlivých zón ochrany přírody stanoví orgán ochrany přírody v dohodě s federálním ministerstvem obrany a ministerstvem zemědělství České republiky (dále jen „ministerstvo zemědělství“) a po projednání s dotčenými ústředními orgány státní správy, okresními úřady a obcemi a zaznamenaná je v mapových podkladech vhodného měřítka, uložených též u všech orgánů, s nimiž byly zóny projednány. Hranice první zóny vyznačí orgán ochrany přírody vhodným způsobem v terénu.

§ 18

Plány péče o národní parky a jejich ochranná pásma

(1) Pro každý národní park navrhuje a schvaluje orgán ochrany přírody plán péče o národní park a jeho ochranné pásmo (dále jen „plán péče“), a to na období zpravidla deseti let. Jeho východiskem je členění území národního parku do jednotlivých zón (§ 17), obsahem pak zejména stanovení dlouhodobých i krátkodobých úkolů pro ochranu rostlin a živočichů, péči o les i půdu, vzhled krajiny, ekologické limity osídlení, dopravy, turistiky a hospodaření na území národního parku.

(2) Plán péče obsahuje též úkoly na úseku strážní a informační služby a zásadní vnitřní úkoly pro činnost orgánu ochrany přírody. Slouží jako závazný podklad pro jiné plánovací dokumenty a pro činnost orgánu ochrany přírody.

(3) Plán péče se může členit do podrobnějších záměrů i na kratší časové úseky a může být zpracován pro části území národního parku.

§ 19

Návštěvní řády národních parků

(1) Na území národních parků je omezen vstup, vjezd, volný pohyb osob mimo zastavěné části obcí a rekreační a turistická aktivita osob. Podmínky tohoto omezení a výčet turistických a rekreačních činností, které jsou zakázány, stanoví tento zákon a návštěvní řády.

(2) Návštěvní řád vydává orgán ochrany přírody národního parku formou obecně závazné vyhlášky; osoby trvale bydlící či pracující v národním parku mohou být z její působnosti ve stanoveném rozsahu vyňaty. Návštěvní řád může být vydán také pro část území národního parku.

(3) Návštěvní řád obsahuje ustanovení o výchovném a osvětovém využívání národního parku.

§ 20

Rada národního parku

(1) K projednání a posouzení všech důležitých dokumentů ochrany a řízení národního parku a jeho ochranného pásma, zejména členění území národního parku do zón ochrany přírody, plánu péče, návštěvního řádu, způsobu péče o les a územních plánů, zřizuje orgán ochrany přírody národního parku radu národního parku (dále jen „rada“) jako iniciativní a konzultační orgán pro záležitosti příslušného národního parku.

(2) Členy rady jsou delegovaní zástupci obcí, okresních úřadů a v horských oblastech zástupci Horské služby, na jejichž území se národní park a jeho ochranné pásmo rozkládá. Další členy rady jmenuje orgán ochrany přírody národního parku z nejvýznamnějších právnických a fyzických osob s podnikatelskou čin-

ností na území národního parku, zejména z oblasti lesnictví, zemědělství, obchodu a cestovního ruchu, odborníků z vědeckých a odborných pracovišť, popřípadě z jiných orgánů státní správy.

(3) Před schválením zón národního parku (§ 17), návštěvního řádu (§ 19) a plánu péče o národní park (§ 18) je orgán ochrany přírody povinen dohodnout návrh těchto dokumentů se zástupci obcí, delegovanými do rady podle odstavce 2.

(4) Nedojde-li k dohodě podle odstavce 3, předloží rada rozpor se svým stanoviskem ministerstvu životního prostředí, které věc rozhodne po projednání s dotčenými obcemi.

§ 21

Právo myslivosti a rybářství v národních parcích

Výkon práva myslivosti a práva rybářství podle zvláštních předpisů¹⁰⁾ může být v určitých částech národního parku nebo na celém jeho území orgánem ochrany přírody omezen nebo vyloučen.

§ 22

Lesy národních parků

(1) Lesy v národním parku nelze zařazovat do kategorie lesů hospodářských;¹¹⁾ ustanovení o zásadách proti škůdcům¹²⁾ a o případech mimořádných okolností a nepředvídaných škod³⁾ lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody.

(2) Právo hospodaření k lesům, lesnímu půdnímu fondu a jinému lesnímu majetku ve státním vlastnictví, který je na území národních parků a jejich ochranných pásem, převedou právnické osoby vykonávající právo hospodaření na příslušnou správu národního parku do jednoho roku od nabytí účinnosti tohoto zákona a u národních parků vyhlášených po nabytí účinnosti tohoto zákona do jednoho roku od vyhlášení národního parku.

(3) K majetku převedenému podle odstavce 2 vykonává příslušná správa národního parku právo hospodaření přímo nebo prostřednictvím právnické osoby, kterou k tomuto účelu zřídí.

(4) Lhůta k převedení majetku podle odstavce 2 se pro Krkonošský národní park stanoví na dva roky.

§ 23

Právo vlastnictví k některému majetku v národních parcích

Lesy, lesní půdní fond, vodní toky a vodní plochy na území národních parků, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona ve státním vlastnictví, nelze zcizit. Tím nejsou dotčena práva fyzických a právnických osob podle předpisů o majetkové restituci.¹³⁾

§ 24

Poplatky v národních parcích

(1) Za vjezd a setrvání motorovými vozidly na území národního parku nebo za vstup do jeho vybraných míst mimo zastavěná území obcí může orgán ochrany přírody vybírat poplatek. Tento poplatek neplatí osoby pracující, trvale bydlící nebo fyzické osoby vlastníci rekreační objekty na území národního parku.

(2) Za jízdu na území národního parku motorovým vozidlem, jehož vjezd podléhá poplatku podle odstavce 1, může orgán ochrany přírody rovněž vybírat jednorázový poplatek. Maximální výši a způsob vyměření tohoto poplatku stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(3) Výši poplatku podle odstavců 1 a 2 a způsob vybírání poplatku stanoví orgán ochrany přírody národního parku vyhláškou.

(4) Poplatky v národních parcích jsou příjmen příslušného orgánu ochrany přírody národního parku.

(5) Využije-li orgán ochrany přírody oprávnění podle odstavců 1 a 2, nelze v těchto místech vybírat poplatky podle zákona o místních poplatcích.¹⁴⁾

HLAVA TŘETÍ

§ 25

Chráněné krajinné oblasti

(1) Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, význam-

¹⁰⁾ Zákon č. 23/1962 Sb.

Zákon č. 102/1963 Sb.

¹¹⁾ Zákon č. 61/1977 Sb.

Zákon ČNR č. 96/1977 Sb.

¹²⁾ § 20 zákona ČNR č. 96/1977 Sb.

¹³⁾ Např. zákon č. 298/1990 Sb., o úpravě některých majetkových vztahů řeholních řádů a kongregací a arcibiskupství olomouckého, zákon č. 403/1990 Sb., o odstranění některých majetkových křivd, zákon č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku.

¹⁴⁾ § 10 zákona ČNR č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

ným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, lze vyhlásit za chráněné krajinné oblasti.

(2) Hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí.

(3) Chráněné krajinné oblasti, jejich poslání a bližší ochranné podmínky vyhláší vláda republiky nařízením.

§ 26

Základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí

(1) Na celém území chráněných krajinných oblastí je zakázáno

- a) zneškodňovat odpady mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
- b) tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody,
- c) vjíždět a setrvávat s motorovými vozidly a obytnými přívěsy mimo silnice a místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vjezdu a setrvávání vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu a zdravotní a veterinární službu,
- d) povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- e) používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti,
- f) stavět nové dálnice, sídelní útvary a plavební kanály,
- g) pořádat automobilové a motocyklové soutěže,
- h) provádět chemický posyp cest,
- i) měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany chráněné krajinné oblasti.

(2) Na území první zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno

- a) umisťovat a povolovat nové stavby,
- b) povolovat a měnit využití území,
- c) měnit současnou skladbu a plochy kultur, nevyplyvá-li změna z plánu péče o chráněnou krajinnou oblast,
- d) hnojit pozemky, používat kejdu, silážní šťávy a ostatní tekuté odpady,
- e) těžit nerosty a humolity.

(3) Na území první a druhé zóny chráněné krajinné oblasti je dále zakázáno

- a) hospodařit na pozemcích mimo zastavěná území obcí způsobem vyžadujícím intenzivní technologii, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit podstatné změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů anebo nevratně poškozovat půdní povrch, používat biocidy, měnit vodní režim či provádět terénní úpravy značného rozsahu,
- b) zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy, bažantnice,
- c) pořádat soutěže na jízdních kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody.

§ 27

Zóny a plány péče v chráněných krajinných oblastech

(1) K bližšímu určení způsobu ochrany přírody chráněných krajinných oblastí se vymezují zpravidla čtyři, nejméně však tři zóny odstupňované ochrany přírody; první zóna má nejpřísnější režim ochrany. Zóny vymezuje orgán ochrany přírody po projednání s dotčenými ústředními orgány státní správy, okresními úřady a obcemi. Podrobnější režim zón ochrany přírody chráněných krajinných oblastí se stanoví při vyhlášení či změně bližších ochranných podmínek chráněných krajinných oblastí (§ 25 odst. 3) obecně závazným právním předpisem.

(2) K usměrňování a ovlivňování lidské činnosti s ohledem na poslání chráněných krajinných oblastí a ke stanovení střednědobých a dlouhodobých úkolů ochrany přírody v těchto oblastech, zejména v péči o rostliny a živočichy orgány ochrany přírody navrhuje a schvaluje plány péče v chráněných krajinných oblastech (dále jen „plány péče“), a to zpravidla na období deseti až patnácti let.

(3) Plány péče vycházejí z ochranných podmínek a z režimu zón ochrany přírody chráněných krajinných oblastí (odstavec 1), jsou výchozím podkladem pro územně plánovací dokumentaci, lesní hospodářské plány, směrný vodohospodářský plán a jiné druhy plánovací dokumentace.

HLAVA ČTVRTÁ

§ 28

Národní přírodní rezervace

(1) Menší území mimořádných přírodních hodnot, kde jsou na přirozený reliéf s typickou geologickou stavbou vázány ekosystémy významné a jedinečné v národním či mezinárodním měřítku, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní rezerva-

ce; stanoví přitom také jejich bližší ochranné podmínky.

(2) Využívání národní přírodní rezervace je možné jen v případě, že se jím uchová či zlepší dosavadní stav přírodního prostředí.

§ 29

Základní ochranné podmínky národních přírodních rezervací

Na celém území národních přírodních rezervací je zakázáno

- a) hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystémů nebo nevratně poškodovat půdní povrch, provádět chemizaci, změnu vodního režimu a terénní úpravy,
- b) povolovat a umisťovat stavby,
- c) těžit nerosty a humolity,
- d) vstupovat a vjíždět mimo cesty vyznačené se souhlasem orgánu ochrany přírody, kromě vlastníků a nájemců pozemků,
- e) povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- f) provozovat horolezectví, létání na padácích a závěsných kluzácích a jezdit na kolech mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,
- g) zavádět intenzivní chovy zvířete, například obory, farmové chovy a bažantnice a používat otrávených návnad při výkonu práva myslivosti,
- h) vjíždět motorovými vozidly, kromě vozidel orgánů státní správy, vozidel potřebných pro lesní a zemědělské hospodaření, obranu státu a ochranu státních hranic, požární ochranu, zdravotní a veterinární službu,
- i) sbírat či odchyťovat rostliny a živočichy, nejde-li o případy podle § 30,
- j) tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená orgánem ochrany přírody,
- k) měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany národní přírodní rezervace.

§ 30

Právo myslivosti a rybářství v národních přírodních rezervacích

Výkon rybářského a mysliveckého práva v národních přírodních rezervacích je možný jen se souhlasem orgánu ochrany přírody.

§ 31

Lesy národních přírodních rezervací

Lesy v národních přírodních rezervacích nelze zařazovat do kategorie lesů hospodářských;¹¹⁾ ustanovení o zásazích proti škůdcům¹²⁾ a o případech mimořádných okolností a nepředvídaných škod³⁾ lze použít jen se souhlasem a v rozsahu stanoveném orgánem ochrany přírody.

§ 32

Právo vlastnictví k některému majetku v národních přírodních rezervacích

Lesy, lesní půdní fond, vodní toky, vodní plochy a nezastavěné pozemky na území národních přírodních rezervací, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona ve státním vlastnictví, nelze zcizit. Tím nejsou dotčena práva fyzických a právnických osob podle předpisů o majetkové restituci.¹³⁾

§ 33

Přírodní rezervace

(1) Menší území soustředěných přírodních hodnot se zastoupením ekosystémů typických a významných pro příslušnou geografickou oblast může orgán ochrany přírody vyhlásit za přírodní rezervace; stanoví přitom také jejich bližší ochranné podmínky.

(2) Nezastavěné pozemky na území přírodních rezervací, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona ve státním vlastnictví, lze zcizit jen se souhlasem ministerstva životního prostředí. Tím nejsou dotčena práva fyzických a právnických osob podle předpisů o majetkové restituci.¹³⁾

§ 34

Základní ochranné podmínky v přírodních rezervacích

(1) Na celém území přírodních rezervací je zakázáno

- a) hospodařit na pozemcích způsobem vyžadujícím intenzivní technologie, zejména prostředky a činnosti, které mohou způsobit změny v biologické rozmanitosti, struktuře a funkci ekosystému anebo nevratně poškodovat půdní povrch,
- b) používat biocidy,
- c) povolovat a umisťovat nové stavby,
- d) povolovat nebo uskutečňovat záměrné rozšiřování geograficky nepůvodních druhů rostlin a živočichů,
- e) sbírat či odchyťovat rostliny a živočichy, kromě výkonu práva myslivosti a rybářství či sběru lesních plodů,

f) měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany přírodní rezervace.

(2) Výkon práva myslivosti a rybářství může příslušný orgán omezit, pokud tento výkon je v rozporu s podmínkami ochrany území přírodní rezervace.

HLAVA PÁTÁ

§ 35

Národní přírodní památka

(1) Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště nerostů nebo vzácných či ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s národním nebo mezinárodním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za národní přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.

(2) Změny či poškození národních přírodních rezervací či jejich hospodářské využívání, pokud by tím hrozilo jejich poškození, je zakázáno.

(3) Lesy, lesní půdní fond, vodní toky, vodní plochy a nezastavěné pozemky na území národních přírodních památek, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona ve státním vlastnictví, nelze zcizit. Tím nejsou dotčena práva fyzických a právnických osob podle předpisů o majetkové restituci.¹³⁾

§ 36

Přírodní památka

(1) Přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů ve fragmentech ekosystémů, s regionálním ekologickým, vědeckým či estetickým významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk, může orgán ochrany přírody vyhlásit za přírodní památku; stanoví přitom také její bližší ochranné podmínky.

(2) Nezastavěné pozemky na území přírodních památek, které jsou ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona ve státním vlastnictví, lze zcizit jen se souhlasem ministerstva životního prostředí. Tím nejsou dotčena práva fyzických a právnických osob podle předpisů o majetkové restituci.¹³⁾

HLAVA ŠESTÁ

§ 37

Ochranná pásma zvláště chráněných území

(1) Je-li třeba zabezpečit zvláště chráněná území před rušivými vlivy z okolí, může být pro ně vyhlášeno

ochranné pásmo, ve kterém lze vymežit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánu ochrany přírody. Ochranné pásmo vyhláší orgán, který zvláště chráněné území vyhlásil, a to stejným způsobem. Pokud se ochranné pásmo národní přírodní rezervace, národní přírodní památky, přírodní rezervace nebo přírodní památky nevyhlásí, je jím území do vzdálenosti 50 m od hranic zvláště chráněného území.

(2) Ke stavební činnosti, terénním a vodohospodářským úpravám, k použití chemických prostředků, změnám kultury pozemku a ke stanovení způsobu hospodaření v lesích v ochranném pásmu je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody.

§ 38

Plány péče o vybraná zvláště chráněná území

(1) Vývoj přírodních poměrů v národních přírodních rezervacích, přírodních rezervacích, případně v národních přírodních památkách a přírodních památkách a jejich ochranných pásmech se usměřňuje na základě plánů péče. Tyto plány obsahují pokyny pro regulaci přirozeného vývoje a lidských činností, zejména pro provádění praktických zásahů v příslušných zvláště chráněných částech přírody.

(2) Plány péče schvaluje orgán ochrany přírody zpravidla na období deseti let. Jsou využívány jako závazný podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů, zejména pro lesní hospodářské plány a územně plánovací dokumentace.

(3) Podrobnosti o náležitostech plánů péče může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 39

Smluvní ochrana některých zvláště chráněných částí přírody

Přírodní rezervace, přírodní památky a památné stromy (§ 46) včetně jejich ochranných pásem mohou orgány ochrany přírody zřizovat též na základě písemné dohody o ochranných podmínkách uzavřené mezi orgánem oprávněným k jejich vyhlášení a vlastníkem dotčeného pozemku za předpokladu, že takto zřízená ochrana bude k pozemku vázána trvale formou věcného břemene.

§ 40

Postup při vyhlásování zvláště chráněných území

(1) Záměr na vyhlášení zvláště chráněných území oznamuje písemně orgán ochrany přírody příslušný k vyhlášení vlastníkům a nájemcům pozemků dotčených zamýšlenou ochranou. O záměru na vyhlášení

národních parků a chráněných krajinných oblastí vyrozumí orgán ochrany přírody vlastníky a nájemce dotčených pozemků prostřednictvím orgánů obce zpravidla formou veřejné vyhlášky. Náležitosti oznámení podle tohoto odstavce upraví podrobněji ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(2) Vlastníci dotčených pozemků mají právo vznést k záměru vyhlásit část přírody podle odstavce 1 za zvláště chráněnou výhrady do 30 dnů od doručení oznámení či jeho veřejného oznámení k orgánu ochrany přírody, který oznámení vydal.

(3) Orgán ochrany přírody příslušný k vyhlášení je povinen včas podané výhrady posoudit ve lhůtě 60 dnů a se svými závěry seznámit toho, kdo je podal.

(4) Od doby oznámení záměru vyhlásit část přírody podle odstavce 1 za zvláště chráněnou až do konečného rozhodnutí, nejdéle však po dobu dvou let, se musí vlastníci dotčených pozemků zdržet všech zásahů, které by negativně měnily či poškozovaly dochovaný stav přírody území navrhovaného ke zvláštní ochraně.

§ 41

Projednávání záměrů na vyhlášení s orgány státní správy

(1) Záměr na vyhlášení národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek projedná orgán ochrany přírody s ústředními orgány státní správy dotčenými podle zvláštních předpisů.¹⁵⁾

(2) Dotčené ústřední orgány státní správy se musí k předloženým návrhům a záměrům podle odstavce 1 vyjádřit nejpozději do 30 dnů od jejich předložení.

§ 42

Evidence a označování zvláště chráněných území

(1) Zvláště chráněná území jsou evidována v ústředním seznamu ochrany přírody (dále jen „ústřední seznam“).

(2) Ústřední seznam je veřejný a každý do něj může nahlížet v přítomnosti pověřeného pracovníka. Podrobnosti o vedení ústředního seznamu stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem, v němž také určí právnickou osobu pověřenou vedením ústředního seznamu.

(3) Každé vyhlášení, změnu, popřípadě zrušení chráněného území podle odstavce 1 oznámí orgán ochrany přírody příslušnému orgánu geodézie a kartografie.¹⁶⁾

(4) K označení národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek se užívá velkého státního znaku České republiky. Na označení přírodních rezervací a přírodních památek se užívá malého státního znaku České republiky.

(5) Podrobnosti o způsobu označení zvláště chráněných území v terénu i mapových podkladech stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 43

Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích

Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích podle § 16, 26, 29, 34 a § 35 odst. 2 může v případech, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody, povolit orgán ochrany přírody, který je příslušný k vyhlášení ochrany. U národních parků a chráněných krajinných oblastí je tímto orgánem ministerstvo životního prostředí.

§ 44

Souhlas k některým činnostem ve zvláště chráněných územích

(1) Na území národních parků a chráněných krajinných oblastí nelze bez souhlasu orgánu ochrany přírody vydat rozhodnutí o umístění, povolení či změně v užívání stavby,¹⁷⁾ povolení k nakládání s vodami a k vodohospodářským dílům, povolení k některým činnostem¹⁸⁾ či udělení souhlasu¹⁹⁾ podle vodního zákona.

¹⁵⁾ Např. zákon č. 61/1977 Sb., zákon č. 53/1966 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění zákona č. 75/1976 Sb. (úplné znění zákon č. 124/1976 Sb.), zákon č. 138/1973 Sb., zákon č. 50/1976 Sb.

¹⁶⁾ Zákon č. 22/1964 Sb., o evidenci nemovitostí, ve znění zákona ČNR č. 157/1983 Sb.

Vyhláška č. 23/1964 Sb., kterou se provádí zákon č. 22/1964 Sb., ve znění vyhlášky č. 133/1965 Sb. a vyhlášky č. 19/1984 Sb. Zákon č. 46/1971 Sb., o geodézii a kartografii. Zákon ČNR č. 36/1973 Sb., o orgánech geodézie a kartografie.

¹⁷⁾ Zákon č. 50/1976 Sb.

¹⁸⁾ § 8 až 10 zákona č. 138/1973 Sb.

¹⁹⁾ § 13 zákona č. 138/1973 Sb.

(2) V bližších ochranných podmínkách zvláště chráněných území lze vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánů ochrany přírody.

§ 45

Zrušení zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem

(1) Orgán, který vyhlásil území včetně ochranného pásma za zvláště chráněné, je oprávněn zrušit ochranu stejným způsobem, jakým bylo provedeno její vyhlášení, a to pouze z důvodů, pro něž lze udělit výjimku z bližších podmínek ochrany (§ 43) anebo pokud důvody pro zvláštní ochranu zanikly.

(2) Smluvní zvláštní ochranu území vyhlášenou podle § 39 lze zrušit na základě písemné dohody uzavřené mezi vlastníkem pozemku a orgánem ochrany přírody oprávněným k vyhlášení. V případě nesouhlasu vlastníka pozemku rozhoduje o zrušení orgán ochrany přírody, který je dohodu oprávněn uzavřít.

ČÁST ČTVRTÁ

PAMÁTNÉ STROMY, ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÉ DRUHY ROSTLIN, ŽIVOČICHŮ A NEROSTŮ HLAVA PRVNÍ

§ 46

Památné stromy a jejich ochranná pásma

(1) Mimořádně významné stromy, jejich skupiny a stromořadí lze vyhlásit rozhodnutím orgánu ochrany přírody za památné stromy.

(2) Památné stromy je zakázáno poškozovat, ničit a rušit v přirozeném vývoji; jejich ošetřování je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil.

(3) Je-li třeba památné stromy zabezpečit před škodlivými vlivy z okolí, vymezí pro ně orgán ochrany přírody, který je vyhlásil, ochranné pásmo, ve kterém lze stanovené činnosti a zásahy provádět jen s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody. Pokud tak neučiní, má každý strom základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. V tomto pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost, například výstavba, terénní úpravy, odvodňování, chemizace.

(4) Zrušit ochranu památného stromu může orgán ochrany přírody jen z důvodu, pro který lze udělit výjimku dle § 56.

§ 47

Evidence a označování památných stromů

(1) Památné stromy jsou evidovány v ústředním seznamu (§ 42 odst. 1 a 2).

(2) Na označení památných stromů se užívá malého státního znaku České republiky.

(3) Bližší podmínky o způsobu označení památných stromů v terénu i mapových podkladech stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 48

Zvláště chráněné rostliny a živočichové

(1) Druhy rostlin a živočichů, které jsou ohrožené nebo vzácné, vědecky či kulturně velmi významné, lze vyhlásit za zvláště chráněné.

(2) Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů se dle stupně jejich ohrožení člení na

- a) kriticky ohrožené,
- b) silně ohrožené,
- c) ohrožené.

(3) Seznam a stupeň ohrožení zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů podle odstavců 1 a 2 stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 49

Základní podmínky ochrany zvláště chráněných rostlin

(1) Zvláště chráněné rostliny jsou chráněny ve všech svých podzemních a nadzemních částech a všech vývojových stádiích; chráněn je rovněž jejich biotop. Je zakázáno tyto rostliny sbírat, trhat, vykopávat, poškozovat, ničit nebo jinak rušit ve vývoji.

(2) Ochrana podle tohoto zákona se na rostliny nevztahuje, pokud

- a) rostou přirozeně uvnitř jiných kultur a jsou-li ničeny, poškozovány nebo rušeny v přirozeném vývoji v souvislosti s běžným obhospodařováním těchto kultur,
- b) jsou pěstovány v kulturách získaných povoleným způsobem,
- c) pocházejí z dovozu a nejsou předmětem ochrany podle mezinárodních úmluv.

(3) Za běžné obhospodařování podle odstavce 2 písm. a) se nepovažují zásahy, při kterých může dojít ke změně hydrologických půdních poměrů, půdního povrchu či chemických vlastností prostředí, kromě zásahů při obvyklém hospodaření v lesích podle platného lesního hospodářského plánu.

(4) Ustanovení odstavce 2 písm. a) neplatí pro druhy kriticky a silně ohrožené; v těchto případech je ke způsobu běžného obhospodařování nezbytné předchozí stanovisko orgánu ochrany přírody, který může uložit náhradní ochranné opatření, například záchranný přenos rostlin.

(5) Bližší podmínky ochrany zvláště chráněných rostlin stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 50

**Základní podmínky ochrany
zvláště chráněných živočichů**

(1) Zvláště chránění živočichové jsou chráněni ve všech svých vývojových stádiích. Chráněna jsou jimi užívaná přirozená i umělá sídla a jejich biotop. Vybrané živočichy, kteří jsou chráněni i uhynulí, stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(2) Je zakázáno škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů, zejména je chytat, chovat v zajetí, rušit, zraňovat nebo usmrčovovat. Není dovoleno sbírat, ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla.

(3) Ochrana podle tohoto zákona se nevztahuje na případy, kdy je zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku anebo z důvodů hygienických. V těchto případech je ke způsobu a době zásahu nutné předchodí stanovisko orgánu ochrany přírody, který může uložit náhradní ochranné opatření, například záchranný přenos živočichů.

(4) Ustanovení odstavce 3 neplatí pro druhy silně a kriticky ohrožené.

(5) Bližší podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů, zejména pokud se jedná o zoologické zahrady, záchranné chovy, péči o zraněné živočichy a oprávnění k preparaci uhynulých živočichů stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 51

Zvláštní ochrana nerostů

(1) Druhy nerostů, které jsou vzácné nebo vědecky či kulturně hodnotné, lze vyhlásit za zvláště chráněné.

(2) Zvláště chráněné nerosty není dovoleno na místě jejich přirozeného výskytu poškozovat či sbírat bez povolení orgánu ochrany přírody.

(3) Seznam zvláště chráněných nerostů podle odstavce 1 a bližší ochranné podmínky stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 52

Záchranné programy zvláště chráněných druhů

K ochraně zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů zajišťují všechny orgány ochrany přírody zá-

chranné programy s cílem vytvořit podmínky umožňující takové posílení populací těchto druhů, které by vedlo ke snížení stupně jejich ohrožení. Záchranné programy spočívají v návrhu a uskutečňování zvláštních režimů řízeného vývoje, jakými jsou záchranné chovy, introdukce, reintrodukce, záchranné přenosy a jiné přístupné metody vhodné k dosažení sledovaného cíle.

§ 53

Vývoz

(1) Vývoz zvláště chráněných živočichů, rostlin a nerostů je zakázán. Povolení k vývozu může výjimečně v případech hodných zvláštního zřetele udělit ministerstvo životního prostředí.

(2) Toto povolení nenahrazuje souhlas podle zvláštních předpisů.²⁰⁾

§ 54

Prokázání původu

(1) Kdo drží, nabízí k prodeji nebo zpracovává zvláště chráněnou rostlinu, zvláště chráněného živočicha nebo rostlinu a živočicha chráněného podle mezinárodních úmluv (§ 5 odst. 6), je povinen na výzvu orgánu ochrany přírody prokázat povolený způsob jejich nabytí (povoleným dovozem, povoleným chovem a sběrem, pěstováním v kultuře apod.). Bez prokázání původu je zakázáno zvláště chráněnou rostlinu, zvláště chráněného živočicha nebo rostlinu a živočicha chráněného podle mezinárodních úmluv držet, nabízet k prodeji nebo je zpracovávat.

(2) Kdo drží, nabízí k prodeji či zpracovává věc uvedenou v odstavci 1, je povinen na vyžádání orgánů ochrany přírody nebo strážce přírody (§ 81) prokázat svoji totožnost.

HLAVA DRUHÁ

§ 55

Projednávání záměrů na vyhlášení

(1) Záměr na vyhlášení památných stromů projedná orgán ochrany přírody s vlastníky těchto stromů a orgány státní správy dotčenými podle zvláštních předpisů²¹⁾ přiměřeně podle § 40.

(2) Zvláště chráněné druhy rostlin, živočichů a nerostů vyhláší orgán ochrany přírody v dohodě s ministerstvem zemědělství a po projednání s ústředními orgány státní správy dotčenými podle zvláštních předpisů.²¹⁾

(3) Dotčené ústřední orgány státní správy se musí k návrhům a záměrům předloženým dle odstavce 1 vyjádřit do 30 dnů od jejich předložení.

²⁰⁾ Např. zákon č. 87/1987 Sb.

²¹⁾ Např. zákon č. 23/1962 Sb., zákon č. 102/1963 Sb., zákon č. 61/1964 Sb., zákon č. 61/1977 Sb., zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon), ve znění zákona ČNR č. 541/1991 Sb.

§ 56

Výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů

Výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů podle § 46 odst. 2, § 49, 50 a § 51 odst. 2 může v případech, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody, povolit orgán ochrany přírody.

§ 57

Souhlas k některým činnostem týkajícím se zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů

V bližších ochranných podmínkách zvláště chráněných druhů rostlin či živočichů (§ 50 odst. 5) a nerostů (§ 51 odst. 3) lze vymezit činnosti a zásahy, které jsou vázány na předchozí souhlas orgánů ochrany přírody.

ČÁST PÁTÁ**NĚKTERÁ OMEZENÍ VLASTNICKÝCH PRÁV,
FINANČNÍ PŘÍSPĚVKY PŘI OCHRANĚ
PŘÍRODY, PŘÍSTUP DO KRAJINY,
ÚČAST VEŘEJNOSTI A PRÁVO
NA INFORMACE V OCHRANĚ PŘÍRODY****HLAVA PRVNÍ**

§ 58

Základní povinnosti

Každý je povinen při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající z tohoto zákona.

§ 59

**Zajištění pozemků k tvorbě systému
ekologické stability**

(1) K zajištění podmínek pro vytváření systému ekologické stability se v dohodě s vlastníkem pozemku uskuteční opatření, projekty a plány podle § 4 odst. 1.

(2) Vyžaduje-li vytváření systému ekologické stability změnu v užívání pozemku, se kterou jeho vlastník nesouhlasí, nabídne mu pozemkový úřad²²⁾ výměnu jeho pozemku za jiný ve vlastnictví státu v přiměřené výměře a kvalitě jako je původní pozemek, a to pokud možno v téže obci, ve které se nachází převážná část pozemku původního.

(3) Na pozemky nezbytné k uskutečnění opatření, projektů a plánů tvorby systému ekologické stability podle § 4 odst. 1 se nevztahují ustanovení o ochraně zemědělského půdního fondu²³⁾ a o ochraně lesního půdního fondu.¹⁾

²²⁾ Zákon ČNR č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech.

²³⁾ Zákon č. 53/1966 Sb.

²⁴⁾ § 108 odst. 2 písm. e) zákona č. 50/1976 Sb.

²⁵⁾ § 109 až 116 zákona č. 50/1976 Sb.

§ 60

Vyvlastnění a obligatorní převod práva hospodaření

(1) Vyvlastnit nemovitost či práva k ní za účelem ochrany přírody a krajiny lze v případech stanovených zvláštním předpisem.²⁴⁾

(2) Při vyvlastňování podle odstavce 1 se postupuje podle zvláštních předpisů o vyvlastnění,²⁵⁾ a to na návrh orgánu ochrany přírody.

(3) Právo hospodaření k nemovitosti ve státním vlastnictví může převést orgán ochrany přírody z důvodů a v rozsahu uvedeném v odstavci 1 na sebe. Převod práva hospodaření je bezúplatný; úplatně lze právo hospodaření převést pouze v případech, kdy převádějící nabytí nemovitost úplatně.

(4) Podrobnosti postupu při převodech práva hospodaření podle odstavce 3 upraví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 61

**Předkupní právo státu a financování
výkupu pozemků**

(1) Vlastníci nezastavěných pozemků ležících mimo sídelní útvary na území národních parků, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a vlastníci jeskyní jsou povinni v případě jejich zamýšleného prodeje přednostně nabídnout tyto pozemky ke koupi orgánu ochrany přírody. Pokud orgán ochrany přírody neprojeví o tyto pozemky do 60 dnů od obdržení nabídky pozemku písemně závazný zájem, mohou vlastníci zamýšlený prodej uskutečnit.

(2) K zajištění výkupu pozemků zvláště chráněných území či významných krajinných prvků do vlastnictví státu lze poskytnout příspěvek ze Státního fondu životního prostředí České republiky.⁷⁾

§ 62

Vstup na pozemky

(1) Pracovníci všech orgánů ochrany přírody, kteří se při výkonu své pracovní činnosti prokáží služebním průkazem, mají právo vstupovat v nezbytných případech na cizí pozemky při plnění úkolů vyplývajících z tohoto zákona a dalších předpisů na úseku ochrany přírody a krajiny. Mohou přitom provádět potřebná měření, sledování, dokumentaci a požadovat informace nezbytné ke zjištění stavu přírodního prostředí. Při výkonu této činnosti jsou pracovníci orgánu ochrany přírody povinni co nejdříve šetřit vstupem dotčené pozemky, jakož i všechna práva vlastníka.

(2) Za škody způsobené pracovníky orgánů ochrany přírody při výkonu jejich činnosti podle odstavce 1 odpovídá stát. Této odpovědnosti se nemůže zprostit.

(3) Vstup do prostorů a objektů užívaných ozbrojenými silami a ozbrojenými sbory se řídí zvláštními předpisy.²⁶⁾

§ 63

Přístup do krajiny

(1) Veřejně přístupné účelové komunikace,²⁷⁾ stezky a pěšiny mimo zastavěné území obcí není dovoleno zřizovat nebo rušit bez souhlasu příslušného orgánu ochrany přírody. Obce vedou přehled o veřejně přístupných účelových komunikacích, stezkách a pěšinách v obvodu své územní působnosti.

(2) Každý má právo na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví či nájmu státu, obce nebo jiné právnické osoby, pokud tím nezpůsobí škodu na majetku či zdraví jiné osoby a nezasahuje-li do práv na ochranu osobnosti²⁸⁾ či sousedských práv.²⁹⁾ Je přitom povinen respektovat jiné oprávněné zájmy vlastníka či nájemce pozemku a obecně závazné právní předpisy.³⁰⁾

(3) Práva podle odstavce 2 se nevztahují na zastavěné či stavební pozemky, dvory, zahrady, sady, vinnice, chmelnice a pozemky určené k faremním chovům zvířat. Orná půda, louky a pastviny jsou z oprávnění vyloučeny v době, kdy může dojít k poškození porostů či půdy nebo při pastvě dobytka. Zvláštní předpisy nebo tento zákon mohou oprávnění podle odstavce 2 omezit nebo upravit odchýlně.³¹⁾

(4) Při oplocování či ohrazování pozemků, které nejsou vyloučeny z práva volného průchodu podle odstavce 3, musí vlastník či nájemce zajistit technickými nebo jinými opatřeními možnost jejich volného průchodu na vhodném místě pozemku.

§ 64

Omezení vstupu z důvodu ochrany přírody

Hrozí-li poškozování území v národních parcích, národních přírodních rezervacích, národních přírodních památkách a v první zóně chráněných krajinných

oblastí, zejména nadměrnou návštěvností, může orgán ochrany přírody po projednání s dotčenými obcemi omezit nebo zakázat přístup veřejnosti do těchto území nebo jejich částí. Zakaz či omezení vstupu musí být řádně vyznačeny na všech přístupových cestách a vhodným způsobem i na jiných místech v terénu.

§ 65

Dotčení zájmů ochrany přírody

Orgán státní správy vydávající rozhodnutí podle zvláštních předpisů,³²⁾ jimiž mohou být dotčeny zájmy chráněné tímto zákonem, tak činí jen po dohodě s orgánem ochrany přírody, není-li v tomto zákoně předepsán jiný postup.

§ 66

Omezení a zákaz činnosti

Orgán ochrany přírody je oprávněn stanovit fyzickým a právnickým osobám podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popřípadě takovou činnost zakázat.

HLAVA DRUHÁ

§ 67

Povinnosti investorů

(1) Ten, kdo v rámci výstavby nebo jiného užívání krajiny zamýšlí uskutečnit závažné zásahy, které by se mohly dotknout zájmů chráněných podle části druhé, třetí a čtvrté tohoto zákona (dále jen „investor“), je povinen předem zajistit na svůj náklad provedení přírodovědného průzkumu dotčených pozemků a písemné hodnocení vlivu zamýšleného zásahu na rostliny a živočichy (dále jen „biologické hodnocení“), pokud o jeho nezbytnosti rozhodne orgán ochrany přírody příslušný k povolení zamýšleného zásahu. Fyzickou či právnickou osobu, která biologické hodnocení provede, schválí na návrh investora nebo účastníka v příslušném řízení orgán ochrany přírody s ohledem na její kvalifikační, technické a jiné předpoklady. Podrobnosti biologického hodnocení upraví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

²⁶⁾ Zákon č. 169/1949 Sb., o vojenských újezdech.

Zákon č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁾ Zákon č. 135/1961 Sb., o pozemních komunikacích (silniční zákon), ve znění zákona č. 27/1984 Sb. (úplné znění č. 55/1984 Sb.).

²⁸⁾ Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD.

²⁹⁾ § 127a občanského zákoníku.

³⁰⁾ Např. zákon č. 135/1961 Sb., vyhláška č. 99/1989 Sb., ve znění vyhlášky č. 24/1990 Sb., o pravidlech provozu na pozemních komunikacích (pravidla silničního provozu).

³¹⁾ Např. § 16 zákona ČNR č. 96/1977 Sb., vyhláška č. 99/1989 Sb.

³²⁾ Např. zákon č. 61/1977 Sb., zákon č. 138/1973 Sb., zákon č. 50/1976 Sb.

(2) Provedení biologického hodnocení podle odstavce 1 se neuloží, pokud je součástí jiného ekologického hodnocení podle obecně závazných právních předpisů na ochranu životního prostředí³³⁾ a splňuje zároveň požadavky na biologické hodnocení.

(3) Přírodovědný průzkum a biologické hodnocení podle odstavců 1 a 2 se využívá jako podklad pro rozhodování orgánu ochrany přírody.

(4) Vyplyne-li z tohoto zákona nebo z jiných právních předpisů nebo z výsledku biologického hodnocení podle odstavce 1 či 2 potřeba zajištění přiměřených náhradních opatření k ochraně přírody (například vybudování technických zábran, přemístění živočichů a rostlin), je investor povinen tato opatření realizovat na svůj náklad. O rozsahu a nezbytnosti těchto opatření rozhodne orgán ochrany přírody.

§ 68

Opatření ke zlepšování přírodního prostředí

(1) Vlastníci a nájemci pozemků zlepšují podle svých možností stav dochovaného přírodního a krajinného prostředí za účelem zachování druhového bohatství přírody a udržení systému ekologické stability.

(2) K provádění péče o pozemky z důvodů ochrany přírody mohou uzavírat orgány ochrany přírody či obce s vlastníky či nájemci pozemků písemné dohody.

(3) Orgány ochrany přírody jsou oprávněny provádět samy či prostřednictvím jiného zásahy ke zlepšení přírodního a krajinného prostředí podle odstavce 1, nečiní-li tak k výzvě orgánu ochrany přírody vlastník či nájemce pozemku sám, zejména pokud jde o ochranu zvláště chráněných částí přírody a významných krajinných prvků.

(4) Vlastníci a nájemci dotčených pozemků jsou povinni strpět provádění zásahů podle odstavce 3 a umožnit osobám, které je zajišťují, vstup na pozemky. Orgán ochrany přírody je povinen předem vyrozumět vlastníky či nájemce o rozsahu a době zásahu. Za případné škody vzniklé vlastníkům či nájemcům pozemků v souvislosti s těmito zásahy odpovídá orgán ochrany přírody, který zásahy nařídil. Tím není dotčena odpovědnost osob provádějících tyto zásahy.

§ 69

Finanční příspěvek

(1) K uskutečnění záměrů uvedených v § 68 odst. 2 lze poskytnout finanční příspěvek vlastníkům nebo nájemcům dotčených pozemků za předpokladu,

že se tito zdrží určité činnosti nebo provedou dohodnuté práce v zájmu zlepšení přírodního prostředí.

(2) Finanční příspěvek lze též poskytnout osobě, která provede náhradní ochranné opatření podle § 49 či 50.

(3) Příspěvek podle odstavce 1 může poskytnout na základě písemné dohody orgán ochrany přírody nebo obec. Bližší podrobnosti o podmínkách poskytování příspěvku i náležitosti dohody o jeho poskytování stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(4) Příspěvek podle odstavce 1 lze poskytovat i ze Státního fondu životního prostředí České republiky.⁷⁾

HLAVA TŘETÍ

§ 70

Účast občanů

(1) Ochrana přírody podle tohoto zákona se uskutečňuje za přímé účasti občanů, prostřednictvím jejich občanských sdružení³⁴⁾ a dobrovolných sborů či aktivit při orgánech ochrany přírody.

(2) Místně příslušná organizační jednotka občanského sdružení, jehož hlavním posláním podle stanov je ochrana přírody a krajiny (dále jen „občanské sdružení“), je oprávněna, pokud má právní subjektivitu, požadovat u příslušných orgánů státní správy, aby byla předem informována o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona.

(3) Občanské sdružení je oprávněno za podmínek a v případech podle odstavce 2 účastnit se správního řízení, pokud oznámí svou účast písemně do osmi dnů od zahájení řízení orgánu státní správy, který řízení zahájil; v tomto případě má postavení účastníka řízení.³⁵⁾

§ 71

Účast obcí

(1) Obce se prostřednictvím svých orgánů zapojují do ochrany přírody a krajiny ve svých územních obvodech. Vyjadřují se zejména k vyhlásování a rušení zvláště chráněných území, památných stromů a jejich ochranných pásem.

(2) Orgány státní ochrany přírody jsou povinny spolupracovat s obcemi, předkládat jim požadované podklady a informace, poskytovat potřebná vysvětlení k zásahům do přírody i způsobům její ochrany, zejmé-

³³⁾ Zákon č. 17/1992 Sb.

³⁴⁾ § 2 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

³⁵⁾ § 14 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád).

na pokud takové zásahy mohou nepříznivě ovlivnit prostředí v obci nebo omezit výkon práv jejich obyvatel.

(3) Orgány obce jsou ve svém územním obvodu účastníkem řízení podle tohoto zákona, pokud v téže věci nerozhodují jako orgány státní správy.

§ 72

Právo na informace v ochraně přírody a krajiny

(1) Orgány, které vykonávají státní správu v ochraně přírody podle tohoto zákona a prováděcích předpisů, jsou povinny v rozsahu své působnosti vést přehled informací, který obsahuje zejména

- a) normativní správní akty v ochraně přírody,
- b) návrhy na zahájení správního řízení,
- c) vydaná rozhodnutí včetně rozhodnutí v odvolacím nebo přezkumném řízení,
- d) všechny písemné a jiné podklady pro vydaná rozhodnutí, zejména zápisy, protokoly, svědecké výpovědi, písemné důkazy, odborné posudky,
- e) návrhy na vyhlášení části přírody za zvláště chráněnou a vyjádření vlastníků či nájemců pozemků k tomuto záměru (§ 40 a 55),
- f) jiné důležité informace, které se vztahují k výkonu a řízení ochrany přírody známé příslušnému orgánu, zejména údaje o stavu a vývoji přírodního prostředí.

(2) Fyzickým a právnickým osobám jsou informace uvedené v odstavci 1 přístupné v pracovní době orgánů ochrany přírody, nejsou-li předmětem hospodářského, obchodního či státního tajemství³⁶⁾ nebo pokud zveřejněním místa výskytu zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů hrozí jejich nepřijatelné rušení či ohrožování. Tyto informace jsou bezúplatné, s výjimkou informací uvedených v odstavci 1 písm. f) využívaných k obchodním účelům. Každý má právo pořizovat si potřebné výpisy z dokumentů uvedených v odstavci 1, a je-li to provozně možné, má právo na pořízení jejich kopií orgánem ochrany přírody za cenu materiálových nákladů.

§ 73

Věda a výzkum

(1) Při ochraně přírody a krajiny, zejména při vyhlášení a ochraně zvláště chráněných částí přírody, popřípadě při upuštění od jejich ochrany, v přípravě plánu péče o vybraná zvláště chráněná území spolupracují orgány ochrany přírody s odborně kvalifikovanými právnickými a fyzickými osobami.

(2) Odborné expertízy v ochraně přírody a krajiny a výzkum zvláště chráněných částí přírody, vyžadující zásahy do jejich ochranných podmínek, mohou orgány ochrany přírody zadat nebo povolit jen těm fyzickým či právnickým osobám, které mají pro tuto činnost kvalifikační předpoklady.

§ 74

Spolupráce při ochraně přírody

(1) Orgány ochrany přírody se aktivně podílejí na mezinárodní spolupráci v ochraně přírody, zajišťují závazky vyplývající z mezinárodních úmluv, programů a projektů přijatých k ochraně přírody. K zajištění úkolů vyplývajících z mezinárodních závazků může v mezích své působnosti ministerstvo životního prostředí vydat obecně závazný právní předpis.

(2) Zvláštní péči věnují orgány ochrany přírody vyhlášení a ochraně území hraničících se zvláště chráněnými územími Slovenské republiky a států sousedících s Českou republikou, jakož i ochraně živočichů pohybujících se volně přes státní hranice a přírodních zdrojů přesahujících hranice České republiky.

ČÁST ŠESTÁ

ORGÁNY A STÁTNÍ SPRÁVA

V OCHRANĚ PŘÍRODY

HLAVA PRVNÍ

§ 75

Orgány ochrany přírody

(1) Orgány ochrany přírody jsou

- a) obce,
- b) okresní úřady,
- c) správy národních parků a chráněných krajinných oblastí,
- d) Česká inspekce životního prostředí,³⁷⁾
- e) ministerstvo životního prostředí.

(2) Orgány ochrany přírody vykonávají státní správu na úseku ochrany přírody a krajiny podle tohoto zákona.

§ 76

Působnost obcí

(1) Obce

- a) účastní se na ochraně přírody a krajiny ve svých územních obvodech podle § 68 odst. 2, § 69 odst. 2 a § 71,
- b) povolují s výjimkou území národních parků kácení dřevin a jsou oprávněny k pozastavení, omezení

³⁶⁾ Zákon č. 102/1971 Sb., ve znění zákona č. 43/1976 Sb. a zákona č. 383/1990 Sb.

³⁷⁾ Zákon ČNR č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa.

nebo zákazu kácení dřevin podle § 8, ukládají náhradní výsadbu podle § 9 s výjimkou území národních parků a vedou přehled pozemků vhodných k náhradní výsadbě podle § 9 odst. 2,

c) vedou přehled o veřejně přístupných účelových komunikacích, stezkách a pěšinách v obvodu své územní působnosti podle § 63 odst. 1.

(2) Pověřené obecní úřady³⁸⁾

a) registrují významné krajinné prvky podle § 6,

b) vydávají závazná stanoviska podle § 4 odst. 2 k zásahům do registrovaných krajinných prvků,

c) hodnotí a vymezují místní systém ekologické stability,

d) vyhláší památné stromy a jejich ochranná pásma podle § 46 odst. 1 a udělují souhlas k jejich ošetřování podle § 46 odst. 2,

e) vydávají souhlas ke zřizování či rušení účelových komunikací, stezek a pěšin podle § 63 odst. 1,

f) ukládají pokuty za přestupky podle § 87 odst. 1 a za protiprávní jednání podle § 88 odst. 1, mimo území národních parků a chráněných krajinných oblastí.

(3) Působnost pověřených obecních úřadů podle odstavce 2 se nevztahuje na území národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací, přírodních rezervací, národních přírodních památek a přírodních památek.

(4) Statutární města³⁸⁾ vykonávají státní správu v ochraně přírody v rozsahu svěřeném obcím, pověřeným obecním úřadům a okresním úřadům (§ 77).

(5) Hlavní město Praha a jeho městské části vykonávají státní správu v ochraně přírody v rozsahu stanoveném zvláštním předpisem.³⁹⁾

§ 77

Působnost okresních úřadů

(1) Okresní úřady zpracovávají koncepci ochrany přírody a krajiny v okrese a vykonávají státní správu v ochraně přírody ve svém územním obvodu, není-li příslušný jiný orgán ochrany přírody (§ 76, 79 a 80) a nejde-li o území národního parku nebo chráněné krajinné oblasti (§ 78).

(2) Okresní úřady dále vedou výpisy z ústředního seznamu ochrany přírody (§ 42 a 47) v obvodu své územní působnosti. Mohou si vyhradit, jsou-li pro

to závažné důvody, působnost obce ve věcech podle § 76 odst. 1 písm. b) a působnost pověřených obecních úřadů ve věcech podle § 76 odst. 2. Ukládají pokuty podle tohoto zákona, nejsou-li příslušné jiné orgány ochrany přírody [§ 76 odst. 2 písm. f) a § 78 odst.2].

(3) Okresní úřady mohou vydat vyhlášku podle § 5 odst. 1 tohoto zákona k omezení nebo zákazu rušivé činnosti, vyhlášku o zřízení přírodního parku podle § 12 odst. 3, vyhlášku o zřízení přírodní rezervace podle § 33, vyhlášku o zřízení přírodní památky podle § 36.

§ 78

Působnost správ národních parků a chráněných krajinných oblastí

(1) Na území národních parků, chráněných krajinných oblastí a jejich ochranných pásem vykonávají státní správu v ochraně přírody a krajiny správy národních parků a chráněných krajinných oblastí (dále jen „správa“), není-li podle tohoto zákona příslušná obec, ministerstvo životního prostředí nebo Česká inspekce životního prostředí. Přehled správ na území České republiky a jejich sídla jsou uvedeny v příloze tohoto zákona. Správa národního parku Šumava vykonává též působnost Správy chráněné krajinné oblasti Šumava.

(2) Správy vedou výpisy z ústředního seznamu ochrany přírody (§ 42 a 47) v obvodu své územní působnosti. Mohou si vyhradit působnost obce ve věcech podle § 76 odst. 1 písm. b) a odst. 2 písm. c) až e), jsou-li pro to závažné důvody; projednávají a ukládají pokuty podle tohoto zákona za přestupky a protiprávní jednání na území národních parků a chráněných krajinných oblastí. Jsou oprávněny k vydání vyhlášky o zřízení přírodních rezervací (§ 33) a přírodních památek (§ 36).

(3) Správy plní zároveň úkoly odborných organizací ochrany přírody ve svých územních obvodech. Přitom zejména provádějí potřebné inventarizační přírodovědné průzkumy, dokumentaci a šetření v ochraně přírody, spolupracují s výzkumnými a vědeckými pracovišti, zajišťují strážní, informační a kulturně výchovnou činnost.

(4) Správy národních parků dále vykonávají na území národních parků působnost svěřenou podle zvláštních předpisů okresním úřadům, obcím a pověřeným obecním úřadům na úseku lesního hospodářství, myslivosti, rybářství a ochrany zemědělského půdního fondu.⁴⁰⁾

³⁸⁾ Zákon ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení).

³⁹⁾ § 14 zákona ČNR č. 418/1990 Sb., o hlavním městě Praze.

⁴⁰⁾ Zákon č. 96/1977 Sb.
Zákon č. 23/1962 Sb.
Zákon č. 102/1963 Sb.
Zákon č. 53/1966 Sb.

(5) Správy národních parků navrhují plán péče o národní park (§ 18), vydávají vyhlášku o návštěvním řádu národního parku (§ 19) a poplatcích v národním parku (§ 24 odst. 3), schvalují lesní hospodářské plány pro lesy na území národních parků, povolují výzkumnou činnost na území národních parků (§ 73) a zřizují radu (§ 20).

§ 79

Působnost ministerstva životního prostředí

(1) Ministerstvo životního prostředí je ústředním orgánem státní správy ochrany přírody v České republice.

(2) Ministerstvo životního prostředí

- a) zpracovává prognózy a koncepce strategie ochrany přírody v České republice,
- b) koordinuje státní vědeckovýzkumnou činnost v oboru ochrany přírody a krajiny,
- c) spolupracuje s ministerstvem školství České republiky v zajišťování ekologické výchovy a vzdělávání,
- d) zabezpečuje mezinárodní spolupráci České republiky v oboru ochrany přírody a krajiny.

(3) Ministerstvo životního prostředí dále

- a) provádí vymezení a hodnocení nadregionálního systému ekologické stability,
- b) vydává vyhlášky, kterými se vyhlásí národní přírodní rezervace (§ 28) a národní přírodní památky (§ 35), zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů (§ 48) a nerostů (§ 51) a jimiž se stanoví bližší podmínky jejich ochrany,
- e) vymezuje zóny ochrany přírody národních parků (§ 17), chráněných krajinných oblastí (§ 27),
- d) schvaluje plán péče o národní park (§ 18), národní přírodní rezervaci a národní přírodní památku (§ 38) a plán péče chráněné krajinné oblasti (§ 27),
- e) zajišťuje záchranné programy (§ 52) kriticky ohrožených druhů rostlin a živočichů,
- f) uděluje výjimky z ochranných podmínek zvláště chráněných kriticky a silně ohrožených druhů rostlin, živočichů a výjimky z ochranných podmínek nerostů (§ 56),
- g) uděluje souhlasy k činnostem v národních přírodních rezervacích a v národních přírodních památkách (§ 44), pokud je nepřenesl na okresní úřad či správu,

- h) je odvolacím orgánem proti rozhodnutím vydaným okresním úřadem či správou,
- i) vykonává funkci ústředního orgánu státní správy ve věcech lesního hospodářství národních parků,
- j) vydává povolení k vývozu paleontologických nálezů (§ 11 odst. 3), k vývozu zvláště chráněných rostlin, živočichů a nerostů (§ 53), k výzkumu v národních přírodních rezervacích, národních přírodních památkách a kriticky či silně ohrožených druhů rostlin a živočichů (§ 73),
- k) vydává souhlas k vývozu či dovozu rostlin a živočichů chráněných mezinárodními úmluvami (§ 5 odst. 6),
- l) vykonává působnost orgánu ochrany přírody na pozemcích určených pro účely obrany státu,⁴¹⁾ není-li zákonem stanoveno jinak (§ 91),
- m) oznamuje záměr vyhlášení národního parku, chráněné krajinné oblasti a národní přírodní rezervace (§ 40 odst. 1),
- n) řídí činnost správ a plní jiné úkoly stanovené tímto zákonem.

§ 80

Působnost České inspekce životního prostředí

(1) Česká inspekce životního prostředí (dále jen „inspekce“) dozírá, jak jsou orgány státní správy, právníky a fyzickými osobami dodržována ustanovení právních předpisů a rozhodnutí týkající se ochrany přírody a krajiny. Inspekce zjišťuje případy ohrožení a poškození přírody a krajiny, jejich příčiny a osoby odpovědné za jejich vznik nebo trvání.

(2) Inspekce je oprávněna v případech hrozící škody naříditi omezení, případně zastavení škodlivé činnosti až do doby odstranění jejich nedostatků a příčin.

(3) Inspekce ukládá právníkům a fyzickým osobám pokuty za porušení povinností při ochraně přírody a krajiny podle tohoto zákona. Inspekce může zahájit řízení o uložení pokuty pouze tehdy, nezačal-li je již pověřený obecní úřad, okresní úřad nebo správa. Pokud řízení o pokutě zahájí pověřený obecní úřad, okresní úřad nebo správa a inspekce ve stejný den, provede řízení o uložení pokuty pověřený obecní úřad, okresní úřad nebo správa. O zahájení řízení o uložení pokuty se inspekce a pověřený obecní úřad, okresní úřad nebo správa vzájemně informují. O odvolání proti rozhodnutí inspekce rozhoduje ministerstvo životního prostředí.

(4) Úkoly inspekce plní inspektoři, kteří se prokazují služebními průkazy.

⁴¹⁾ Zákon č. 169/1949 Sb.

Zákon č. 40/1961 Sb., o obraně státu.

§ 81

Stráž přírody

(1) Okresní úřady a správy ustanovují stráž přírody zejména z řad dobrovolných pracovníků. Posláním stráže přírody je kontrola dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny.

(2) Stráž přírody se skládá ze strážců a zpravodajů, které jmenuje a odvolává územně příslušný okresní úřad nebo správa.

(3) Strážci jsou oprávněni

- a) zjišťovat totožnost osob, které porušují předpisy na ochranu přírody,
- b) ukládat a vybírat blokové pokuty⁴²⁾ za přestupky na úseku ochrany přírody,
- c) vstupovat na cizí pozemky za podmínek stanovených v § 62.

(4) V případě bezprostředního ohrožení zájmů chráněných podle části druhé, třetí a čtvrté tohoto zákona je strážce přírody oprávněn k pozastavení rušivé činnosti. O svém opatření bezodkladně vyrozumí územně příslušný orgán ochrany přírody. Opatření potvrdí, změní nebo zruší orgán ochrany přírody nejpozději do 15 dnů od jeho vydání.

(5) Podrobnosti o organizaci, úkolech a předpokladech pro výkon stráže přírody stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

§ 82

Používání stejnokroje a označení pracovníků ochrany přírody

(1) Nosit stejnokroje ochrany přírody mohou pracovníci správ a inspekce.

(2) Podrobnosti o způsobu zavedení a užívání stejnokroje a označení pracovníků ochrany přírody stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

HLAVA DRUHÁ

§ 83

Řízení ve věcech ochrany přírody

(1) K ústnímu jednání přizve orgán ochrany přírody všechny jemu známé účastníky řízení. V případech, kdy rozhodnutí orgánů ochrany přírody může ovlivnit přírodní poměry v územních obvodech několika obcí, oznámí orgán ochrany přírody termín a předmět ústního jednání také veřejnou vyhláškou vyvěšenou v těchto obcích.

(2) Jestliže je nařízeno ústní jednání, je povinen orgán ochrany přírody doručit předvolání k tomuto jednání účastníku řízení nejméně 15 dnů, ve zvláště složitých případech 30 dnů přede dnem ústního jednání. Stejnou dobu musí být vyvěšena veřejná vyhláška o ústním jednání.

(3) V jednoduchých věcech rozhodne orgán státní ochrany přírody bezodkladně. V ostatních případech rozhodne do 60 dnů od zahájení řízení, ve zvláště složitých případech do 90 dnů od zahájení řízení.

§ 84

Změny a zrušení povolení

(1) Orgán ochrany přírody může z vlastního podnětu nebo na návrh po provedeném řízení jím vydané povolení změnit, popřípadě zrušit

- a) dojde-li ke změně skutečností rozhodných pro vydání povolení,
- b) vyžadují-li to zájmy přírody a krajiny chráněné tímto zákonem, zejména vznikla-li nebo hrozí-li vážná ekologická újma,
- c) nedodržuje-li oprávněný opětovně podmínky povolení nebo povinnosti stanovené v něm orgánem ochrany přírody,
- d) nevyužívá-li oprávněný povolení bez zvláštního důvodu po dobu delší dvou let,
- e) dochází-li při činnosti vykonávané na základě povolení k porušování ustanovení tohoto zákona nebo k podstatnému poškozování jiných oprávněných zájmů v ochraně přírodního prostředí.

(2) Ministerstvo životního prostředí si může změnu či zrušení povolení vyhradit, jde-li o povolení nižšího orgánu ochrany přírody z důvodů uvedených v odstavci 1 písm. b) nebo e).

§ 85

Státní dozor v ochraně přírody

(1) Okresní úřady a správy dozírají, zda v obvodu jejich působnosti nedochází k ohrožování zájmů ochrany přírody a krajiny, dozírají na dodržování tohoto zákona a prováděcích předpisů a v rozsahu své působnosti ukládají opatření k odstranění zjištěných závad. Tyto orgány zejména dozírají, jak jsou dodržována vydaná rozhodnutí a závazná stanoviska na úseku ochrany přírody a krajiny, plněny povinnosti fyzických a právnických osob vyplývající z předpisů na ochranu přírody a krajiny, zajišťovány ochranné podmínky zvláště chráněných částí přírody a dodržována ochrana významných krajinných prvků, připravovány a naplňovány plány, projekty a opatření k obnově systému ekologické stability.

⁴²⁾ § 13 odst. 2, § 45, 46, 84 a 85 zákona ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

(2) Ministerstvo životního prostředí dozírá v rámci vrchního dozoru v ochraně přírody na to, jak okresní úřady, správy, stráž přírody, fyzické i právnické osoby provádějí ustanovení tohoto zákona a prováděcích předpisů. Ministerstvo životního prostředí dozírá zejména, jak jsou dodržována rozhodnutí a závazná stanoviska orgánů ochrany přírody, plněny povinnosti vyplývající ze zákona o ochraně přírody a krajiny, zpracovávány a zajišťovány plány péče o zvláště chráněná území a záchranné programy rostlin a živočichů, dodržovány podmínky ochrany národních parků, chráněných krajinných oblastí, národních přírodních rezervací a národních přírodních památek. Zjistí-li ministerstvo životního prostředí závady, uloží potřebná opatření k jejich odstranění.

ČÁST SEDMÁ ODPOVĚDNOST NA ÚSEKU OCHRANY PŘÍRODY

§ 86

Odstranění následků neoprávněných zásahů

(1) Kdo poškodí, zničí nebo nedovoleně změní částí přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona, je povinen navrátit ji do původního stavu, pokud je to možné a účelné. O možnosti a podmínkách uvedení do původního stavu rozhoduje orgán ochrany přírody.

(2) Jestliže uvedení do původního stavu není možné a účelné, může orgán ochrany přírody uložit povinnému, aby provedl přiměřená náhradní opatření k nápravě. Jejich účelem je kompenzovat, byť jen z části, následky nedovoleného jednání.

(3) Uložení povinnosti uvedení do původního stavu či náhradního opatření není dotčena povinnost náhrady škody podle jiných předpisů ani možnost postihu za přestupek nebo protiprávní jednání či trestný čin.

§ 87

Přestupky

(1) Orgán ochrany přírody uloží pokutu až do výše 5000 Kčs fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že

- a) nedovoleně mění či ruší dochovaný stav přírody ve zvláště chráněném území nebo nedovoleně mění dochovaný stav památného stromu,
- b) nedovoleně zasahuje do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů rostlin,
- c) zraňuje, chová bez povolení zvláště chráněné živočichy nebo jinak nedovoleně zasahuje do jejich přirozeného vývoje,
- d) neumožní osobám oprávněným podle § 62 nebo § 68 odst. 4 a § 81 vstup na pozemky, které vlastní nebo užívá,

- e) nesplní ohlašovací povinnost určenou tímto zákonem,
- f) vykonává činnost zakázanou v ochranném pásmu určeném k zabezpečení zvláště chráněných částí přírody,
- g) neprokáže předepsaným způsobem podle § 54 odst. 1 původ zvláště chráněné rostliny nebo živočicha,
- h) neprovede uloženou náhradní výsadbu dřevin podle § 9,
- i) nedodržuje omezení nebo zákaz vstupu vyhlášený podle § 64,
- j) nesplní některou z povinností k paleontologickému nálezu podle § 11 odst. 1.

(2) Orgán ochrany přírody uloží pokutu ve výši do 10 000 Kčs fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že

- a) zničí součást přírody ve zvláště chráněném území nebo zničí zařízení určená k ochraně, označení a vybavení zvláště chráněného území,
- b) zničí zvláště chráněné rostliny zařazené do kategorie ohrožených buď přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich životního prostředí,
- c) usmrcuje zvláště chráněné živočichy zařazené do kategorie ohrožených přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich životního prostředí nebo chytá zvláště chráněné živočichy,
- d) ohrožuje nad nezbytnou míru zvláště chráněné části přírody při zásazích proti škůdcům, rostlinným chorobám, plevelům a při hygienických opatřeních,
- e) poškodí nebo bez povolení pokácí dřevinu rostoucí mimo les,
- f) provádí škodlivý zásah do významného krajinného prvku bez souhlasu orgánu ochrany přírody,
- g) poškozuje nebo ničí jeskyni nebo její součást,
- h) naruší krajinný ráz nesplněním povinnosti podle § 12 odst. 2,
- i) porušuje ustanovení návštěvního řádu národního parku vydaného podle § 19.

(3) Orgán ochrany přírody uloží pokutu až do výše 50 000 Kčs fyzické osobě, která se dopustí přestupku tím, že

- a) poškodí nebo zničí památný strom nebo zvláště chráněné území či jeho část,
- b) usmrtí zvláště chráněného živočicha kriticky nebo silně ohroženého druhu nebo způsobí jeho úhyn zásahem do jeho životního prostředí,
- c) zničí zvláště chráněnou rostlinu kriticky nebo silně ohroženého druhu nebo způsobí její úhyn zásahem do jejího životního prostředí,

- d) pokácí bez povolení nebo závažně poškodí skupinu dřevin rostoucích mimo les,
- e) neuvede poškozenou část přírody chráněnou dle tohoto zákona do původního stavu nebo nesplní opatření k nápravě tohoto stavu podle § 86 či přiměřená náhradní opatření podle § 67 odst. 4,
- f) nesplní povinnost vlastníka či nájemce pozemku zdržet se negativních zásahů na pozemcích připravovaných k vyhlášení zvláštní ochrany podle § 40 odst. 4,
- g) nepostupuje tak, aby nedocházelo k nadměrnému úhynu rostlin a živočichů podle § 5 odst. 3,
- h) nedodržuje omezení či zákaz činnosti vyslovený podle § 66,
- i) nedovoleně obchoduje s jedinci druhů, jejichž obchod je omezen nebo zakázán podle mezinárodních úmluv,
- j) nedovoleně sbírá nebo poškozují zvláště chráněné nerosty,
- k) porušuje podmínky stanovené k ochraně přechodně chráněných ploch (§ 13),
 - l) neplní podmínky výjimky udělené podle § 43 a 56 nebo podmínky souhlasu podle § 44 a 57,
- m) závažně poškodí nebo zničí významný krajinný prvek.

(4) Za přestupky v ochraně zvláště chráněných rostlin a živočichů, dřevin a památných stromů lze uložit pokutu až dvojnásobnou, pokud byly spáchány ve zvláště chráněných územích.

(5) Výnosy pokut uložených pověřeným obecním úřadem nebo okresním úřadem jsou příjmem rozpočtu orgánu, který pokutu uložil. Výnosy pokut uložených správami a inspekcí se dělí způsobem upraveným zvláštním zákonem.⁷⁾

§ 88

Pokuty právníkům osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikatelské činnosti

(1) Orgán ochrany přírody uloží pokutu až do výše 500 000 Kčs právnické osobě nebo fyzické osobě při výkonu podnikatelské činnosti, která se dopustí protiprávního jednání tím, že

- a) poškodí součást přírody ve zvláště chráněném území, nedovoleně změní nebo ohrožuje jeho dochovaný stav,
- b) poškodí nebo zničí památný strom,
- c) poškodí nebo zničí bez povolení dřevinu nebo skupinu dřevin rostoucích mimo les,
- d) nedovoleně zasahuje do přirozeného vývoje zvláště chráněných druhů rostlin,
- e) zraňuje, chová bez povolení zvláště chráněné živočichy nebo jinak nedovoleně zasahuje do jejich přirozeného vývoje,
- f) vykonává činnost zakázanou v ochranném pásmu určeném k zabezpečení zvláště chráněných částí přírody,
- g) neumožní osobám oprávněným podle § 62 nebo § 68 odst. 4 a § 81 vstup na pozemky, které vlastní nebo užívá,
- h) nesplní ohlašovací povinnost podle tohoto zákona nebo nesplní povinnost náhradní výsadby podle § 9,
- i) provádí škodlivý zásah do významného krajinného prvku bez souhlasu orgánu ochrany přírody,
- j) porušuje podmínky stanovené k ochraně přechodně chráněných ploch,
- k) nedodržuje omezení nebo zákaz vstupu vyhlášený podle § 64 nebo porušuje ustanovení návštěvního řádu národního parku,
- l) poškozují nebo ničí jeskyni nebo její součást,
- m) nesplní některou z povinností k paleontologickému nálezů podle § 11 odst. 1.

(2) Orgán ochrany přírody uloží pokutu až do výše 1 000 000 Kčs právnické osobě nebo fyzické osobě při výkonu podnikatelské činnosti, která se dopustí protiprávního jednání tím, že

- a) naruší krajinný ráz nesplněním povinností podle § 12 odst. 2,
- b) závažně poškodí nebo zničí významný krajinný prvek,
- c) zničí součást přírody ve zvláště chráněném území nebo zničí zařízení určená k ochraně, označení a vybavení zvláště chráněného území,
- d) zničí jedince zvláště chráněného druhu rostlin buď přímo nebo nedovoleným zásahem do jejich prostředí,
- e) usmrcuje zvláště chráněné živočichy přímo nebo způsobí jejich úhyn nedovoleným zásahem do jejich prostředí,
- f) ohrožuje nad nezbytnou míru zvláště chráněné části přírody při zásazích proti škůdcům, rostlinným chorobám, plevelům a při hygienických opatřeních,
- g) neuvede poškozenou část přírody chráněnou podle tohoto zákona do původního stavu nebo nesplní opatření k nápravě podle § 86 či přiměřená náhradní opatření podle § 67 odst. 4,
- h) nesplní povinnosti vlastníka či nájemce pozemku zdržet se negativních zásahů na pozemcích připravovaných k vyhlášení zvláštní ochrany podle § 40 odst. 4,
- i) nepostupuje tak, aby nedocházelo k nadbytečnému úhynu rostlin a živočichů podle § 5 odst. 3, nedovoleně sbírá nebo poškozují zvláště chráněné nerosty,
- j) nedodržuje omezení či zákaz činnosti vyslovené podle § 66,

- k) nedovoleně obchoduje s jedinci druhů, jejichž obchod je omezen nebo zakázán podle mezinárodních úmluv,
- l) nezajistí ochranu paleontologického nálezu před zničením, poškozením nebo odcizením podle § 11,
- m) překročí nezbytně nutnou míru při poškozování obecně či zvláště chráněných částí přírody na územích sloužících zájmům obrany státu podle § 90 odst. 2.

(3) Při stanovení výše pokuty se přihlíží k závažnosti protiprávního jednání a k rozsahu hrozící nebo způsobené újmy ochraně přírody a krajiny.

(4) Pokutu lze právnické osobě uložit do jednoho roku ode dne, kdy se orgán státní ochrany přírody o porušení povinnosti dozvěděl, nejpozději do tří let ode dne, kdy k porušení povinnosti došlo.

(5) Pokuta je splatná do 30 dnů ode dne, kdy nabylo právní moci rozhodnutí, jímž byla pokuta uložena.

(6) Uložení pokuty právnické osobě zůstává nedotčena její odpovědnost, případně odpovědnost jejich pracovníků podle zvláštních předpisů.

(7) Výnosy pokut uložených pověřeným obecním úřadem nebo okresním úřadem jsou příjmem rozpočtu orgánu, který pokutu uložil. Výnosy pokut uložených správami a inspekcí se dělí způsobem upraveným zvláštním zákonem.⁷⁾

§ 89

Odebrání nedovoleně držených jedinců zvláště chráněných druhů

(1) Orgán ochrany přírody může nedovoleně držené jedince zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů odebrat. Odebrat může i jedince zvláště chráněných rostlin a živočichů, pokud držitel takového jedince neprokáže jeho původ podle § 54 odst. 1 nebo je-li obchod s nimi omezen nebo zakázán podle mezinárodních úmluv.

(2) Písemné rozhodnutí o odebrání podle odstavce 1 musí orgán ochrany přírody vydat nejpozději do 15 dnů ode dne odebrání, jinak je odebrání neplatné.

(3) Vlastníkem odebrané věci se stává stát. Podrobnosti může stanovit ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

ČÁST OSMÁ

USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ

§ 90

Ustanovení společná

(1) Obecné předpisy o správním řízení⁴³⁾ se nevztahují na řízení podle § 5 odst. 6, § 6, § 11 odst. 3, § 17, 18, 24, 27, 38, 40, § 46 odst. 2, § 52, 53 a 69 tohoto zákona. Odkladný účinek odvolání je vyloučen v případě rozhodnutí o zřízení přechodně chráněné plochy podle § 13, omezení a zastavení činnosti podle § 66 a odebrání jedince zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů podle § 89.

(2) Na území sloužící zájmům obrany státu⁴¹⁾ se nevztahují ustanovení § 4 odst. 2 a 3, § 6, 8, 12, § 40 odst. 4, § 49 odst. 1, § 63, § 68 odst. 3 a § 70 tohoto zákona. Případné poškozování přírody z důvodu obrany státu v těchto případech nesmí překročit nezbytně nutnou míru.

(3) Při hornické činnosti v dobývacím prostoru výhradních ložisek nerostů⁴⁴⁾ lze povinnosti podle § 10, § 11 odst. 1 a 2 a § 51 odst. 2 uplatnit jen v dohodě s osobou oprávněnou k výkonu hornické činnosti podle zvláštního předpisu.⁴⁵⁾

(4) Zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy vydané k jeho provedení jsou zvláštními předpisy ve vztahu k předpisům o lesích, vodách, územním plánování a stavebním řádu, o ochraně nerostného bohatství, ochraně zemědělského půdního fondu, myslivosti a rybářství.⁴⁶⁾

(5) Státní přírodní rezervace vyhlášené podle § 4 odst. 3 zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, se převádějí do kategorie národních přírodních rezervací (§ 28), přírodních rezervací (§ 33), národních přírodních památek (§ 35) nebo přírodních památek (§ 36). Kategorizaci těchto území stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(6) Chráněná naleziště, chráněné parky a zahrady a chráněné studijní plochy vyhlášené podle § 5 zákona č. 40/1956 Sb. se vyhláší za národní přírodní památky či přírodní památky (§ 35 a 36). Kategorizaci těchto území stanoví ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

⁴³⁾ Zákon č. 71/1967 Sb.

⁴⁴⁾ § 11 zákona č. 44/1988 Sb.

⁴⁵⁾ § 15 až 19 zákona č. 44/1988 Sb.

Zákon ČNR č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a státní báňské správě, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶⁾ Např. zákon č. 61/1977 Sb., zákon č. 138/1973 Sb., zákon č. 50/1976 Sb., zákon č. 44/1988 Sb., zákon č. 53/1966 Sb., zákon č. 23/1962 Sb., zákon č. 102/1963 Sb.

(7) Chráněné přírodní výtvořy a chráněné přírodní památky vyhlášené podle § 6 zákona č. 40/1956 Sb. se tímto prohlašují za přírodní památky (§ 36), pokud nebudou zařazeny do kategorie národních přírodních rezervací (§ 28), přírodních rezervací (§ 33) nebo národních přírodních památek (§ 35) ministerstvem životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(8) Stromy a jejich skupiny vyhlášené podle § 6 zákona č. 40/1956 Sb. za chráněné přírodní výtvořy nebo chráněné přírodní památky se tímto prohlašují památnými stromy (§ 46).

(9) Národní parky a chráněné krajinné oblasti vyhlášené podle § 8 zákona č. 40/1956 Sb. jsou nadále chráněny jako národní parky (§ 15) a chráněné krajinné oblasti (§ 25).

(10) Oblasti klidu vyhlášené obecně závaznými právními předpisy okresních národních výborů⁴⁷⁾ se tímto prohlašují za přírodní parky (§ 12).

§ 91

Ustanovení přechodné

Státní správu lesního hospodářství nad vojenskými lesy⁴⁸⁾ na území Národního parku Šumava, u kterých již pominuly důvody jejich prohlášení za vojenské lesy, vykonává Správa národního parku Šumava v rozsahu podle § 78 odst. 4.

§ 92

Ustanovení zrušovaci

Zrušují se:

1. zákon č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, 1992.

Burešová v. r.

Pithart v. r.

- ve znění zákona ČNR č. 146/1971 Sb., zákona ČNR č. 137/1982 Sb., zákona ČNR č. 96/1977 Sb. a zákona ČNR č. 65/1986 Sb.,
2. § 2 odst. 1 písm. f) zákona ČNR č. 68/1990 Sb., o užívání státního znaku a státní vlajky České republiky,
 3. § 3, § 5 odst. 1 a § 7 nařízení vlády České republiky č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany,
 4. § 3, § 5 odst. 1 a § 7 nařízení vlády České republiky č. 164/1991 Sb., kterým se zřizuje Národní park Podyjí a stanoví podmínky jeho ochrany,
 5. § 3, § 5 odst. 1 a § 7 nařízení vlády České republiky č. 165/1991 Sb., kterým se zřizuje Krkonošský národní park a stanoví podmínky jeho ochrany,
 6. vyhláška č. 142/1980 Sb., kterou se stanoví podrobnosti o ochraně stromů rostoucích mimo les, o postupu při výjimečném povolování jejich kácení a o způsobu využití dřevní hmoty těchto stromů,
 7. vyhláška č. 131/1957 Ú.l., o dobrovolných pracovních státní ochrany přírody (konzervátorech a zpravodajích),
 8. vyhláška č. 228/1959 Ú.l., o evidenci chráněných částí přírody a o náhradě za majetkovou újmu vzniklou z omezení stanovených podmínkami ochrany.

§ 93

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. června

⁴⁷⁾ § 24a zákona ČNR č. 67/1969 Sb., o národních výborech, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění č. 31/1983 Sb.).

⁴⁸⁾ § 25 zákona č. 61/1977 Sb.

Příloha k zákonu ČNR č. 114/1992 Sb.

**Seznam národních parků a chráněných krajinných oblastí
v České republice k ustanovení § 78 odst. 1 zákona**

Název území	Zřizovací právní předpis	Sídlo správy
Národní park Šumava	nařízení vlády ČR č. 163/1991 Sb.	Vimperk
Národní park Podyjí	nařízení vlády ČR č. 164/1991 Sb.	Znojmo
Krkonošský národní park	nařízení vlády ČR č. 165/1991 Sb.	Vrchlabí
Chráněné krajinné oblasti:		
Beskydy	výnos MK ČSR č.j. 5373/1973	Rožnov p. Radhoštěm
Bílé Karpaty	výnos MK ČSR č.j. 17644/1980	Luhačovice
Blaník	výnos MK ČSR č.j. 17332/1981	Louňovice p. Blaníkem
Blanský les	vyhláška MK ČSR č. 197/1989 Sb.	Český Krumlov
Broumovsko	vyhláška MŽP ČR č. 157/1991 Sb.	Police nad Metují
České Středohoří	výnos MK ČSR č.j. 6883/1976	Litoměřice
Český kras	výnos MK ČSR č.j. 4947/1972	Karlštejn
Český ráj	výnos MK č.j. 70261/1954	Turnov
Jeseníky	výnos MK ČSR č.j. 9886/1969	Malá Morávka
Jizerské hory	výnos MK ČSR č.j. 13853/1967	Liberec
Kokořínsko	výnos MK ČSR č.j. 6070/1976	Mělník
Křivoklátsko	výnos MK ČSR č.j. 21973/1978	Křivoklát
Labské pískovce	výnos MK ČSR č.j. 4946/1972	Děčín
Litovelské Pomoraví	vyhláška MŽP ČR č. 464/1990 Sb.	Olomouc
Lužické hory	výnos MK ČSR č.j. 6227/1975	Jablonné v Podještědí
Moravský kras	výnos MŠK č.j. 18001/1955	Blansko
Orlické hory	výnos MK ČSR č.j. 16369/1969	Rychnov n. Kněžnou
Pálava	výnos MK ČSR č.j. 5790/1976	Mikulov
Poodří	vyhláška MŽP ČR č. 155/1991 Sb.	Ostrava
Slavkovský les	výnos MK ČSR č.j. 7657/1974	Mariánské Lázně
Šumava	výnos MK č.j. 53855/1963 novelizace výnosem MK ČSR č.j. 5954/1975	Vimperk
Třeboňsko	výnos MK ČSR č.j. 22737/1979	Třeboň
Žďárské vrchy	výnos MK ČSR č.j. 8908/1970	Žďár n. Sázavou
Železné hory	vyhláška MŽP ČR č. 156/1991 Sb.	Nasavrky

PŘEHLED ZÁKONA

ČÁST PRVNÍ		HLAVA ČTVRTÁ	
ÚVODNÍ USTANOVENÍ		Národní přírodní rezervace	§ 28
Účel zákona	§ 1	Základní ochranné podmínky národních přírodních rezervací	§ 29
Ochrana přírody a krajiny	§ 2	Právo myslivosti a rybářství v národních přírodních rezervacích	§ 30
Vymezení pojmů	§ 3	Lesy národních přírodních rezervací	§ 31
ČÁST DRUHÁ		Právo vlastnictví k některému majetku v národních přírodních rezervacích	§ 32
OBEČNÁ OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY		Přírodní rezervace	§ 33
Základní povinnosti při obecné ochraně přírody	§ 4	Základní ochranné podmínky v přírodních rezervacích	§ 34
Obecná ochrana rostlin a živočichů	§ 5	HLAVA PÁTÁ	
Registrace významných krajinných prvků	§ 6	Národní přírodní památka	§ 35
Ochrana dřevin	§ 7	Přírodní památka	§ 36
Povolení ke kácení dřevin	§ 8	HLAVA ŠESTÁ	
Náhradní výsadba a odvodny	§ 9	Ochranná pásma zvláště chráněných území	§ 37
Ochrana a využití jeskyní	§ 10	Plány péče o vybraná zvláště chráněná území	§ 38
Ochrana paleontologických nálezů	§ 11	Smluvní ochrana některých zvláště chráněných částí přírody	§ 39
Ochrana krajinného rázu a přírodní park	§ 12	Postup při vyhlášení zvláště chráněných území	§ 40
Přechodně chráněné plochy	§ 13	Projednávání záměrů na vyhlášení s orgány státní správy	§ 41
ČÁST TŘETÍ		Evidence a označování zvláště chráněných území	§ 42
ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ		Výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích	§ 43
HLAVA PRVNÍ		Souhlas k některým činnostem ve zvláště chráněných územích	§ 44
Kategorie zvláště chráněných území	§ 14	Zrušení zvláště chráněných území a jejich ochranných pásem	§ 45
HLAVA DRUHÁ		ČÁST ČTVRTÁ	
Národní parky	§ 15	PAMÁTNÉ STROMY, ZVLÁŠTĚ CHRÁNĚNÉ DRUHY ROSTLIN, ŽIVOČICHŮ A NEROSTŮ	
Základní ochranné podmínky národních parků	§ 16	HLAVA PRVNÍ	
Členění území národních parků	§ 17	Památné stromy a jejich ochranná pásma	§ 46
Plány péče o národní parky a jejich ochranná pásma	§ 18	Evidence a označování památných stromů	§ 47
Návštěvní řády národních parků	§ 19	Zvláště chráněné rostliny a živočichové	§ 48
Rada národního parku	§ 20	Základní podmínky ochrany zvláště chráněných rostlin	§ 49
Právo myslivosti a rybářství v národních parcích	§ 21	Základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů	§ 50
Lesy národních parků	§ 22		
Právo vlastnictví k některému majetku v národních parcích	§ 23		
Poplatky v národních parcích	§ 24		
HLAVA TŘETÍ			
Chráněné krajinné oblasti	§ 25		
Základní ochranné podmínky chráněných krajinných oblastí	§ 26		
Zóny a plány péče v chráněných krajinných oblastech	§ 27		

Zvláštní ochrana nerostů	§ 51	Účast obcí	§ 71
Záchranné programy zvláště chráněných druhů	§ 52	Právo na informace v ochraně přírody a krajiny	§ 72
Vývoz	§ 53	Věda a výzkum	§ 73
Prokázání původu	§ 54	Spolupráce při ochraně přírody	§ 74

HLAVA DRUHÁ

Projednávání záměrů na vyhlášení	§ 55
Výjimky ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů	§ 56
Souhlas k některým činnostem týkajícím se zvláště chráněných druhů rostlin, živočichů a nerostů	§ 57

ČÁST PÁTÁ

NĚKTERÁ OMEZENÍ VLASTNICKÝCH PRÁV, FINANČNÍ PŘÍSPĚVKY V OCHRANĚ PŘÍRODY, PŘÍSTUP DO KRAJINY, ÚČAST VEŘEJNOSTI A PRÁVO NA INFORMACE V OCHRANĚ PŘÍRODY

HLAVA PRVNÍ

Základní povinnosti	§ 58
Zajištění pozemků k tvorbě systému ekologické stability	§ 59
Vyvlastnění a obligatorní převod práva hospodaření	§ 60
Předkupní právo státu a financování výkupu pozemků	§ 61
Vstup na pozemky	§ 62
Přístup do krajiny	§ 63
Omezení vstupu z důvodu ochrany přírody	§ 64
Dotčení zájmů ochrany přírody	§ 65
Omezení a zákaz činnosti	§ 66

HLAVA DRUHÁ

Povinnosti investorů	§ 67
Opatření ke zlepšování přírodního prostředí	§ 68
Finanční příspěvek	§ 69

HLAVA TŘETÍ

Účast občanů	§ 70
--------------	------

ČÁST ŠESTÁ ORGÁNY A STÁTNÍ SPRÁVA V OCHRANĚ PŘÍRODY

HLAVA PRVNÍ

Orgány ochrany přírody	§ 75
Působnost obcí	§ 76
Působnost okresních úřadů	§ 77
Působnost správ národních parků a chráněných krajinných oblastí	§ 78
Působnost ministerstva životního prostředí	§ 79
Působnost České inspekce životního prostředí	§ 80
Stráž přírody	§ 81
Používání stejnokroje a označení pracovníků ochrany přírody	§ 82

HLAVA DRUHÁ

Řízení ve věcech ochrany přírody	§ 83
Změny a zrušení povolení	§ 84
Státní dozor ochrany přírody	§ 85

ČÁST SEDMÁ

ODPOVĚDNOST NA ÚSEKU OCHRANY PŘÍRODY

Odstranění následků neoprávněných zásahů	§ 86
Přestupky	§ 87
Pokuty právníkům osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikatelské činnosti	§ 88
Odebrání nedovoleně držovaných jedinců zvláště chráněných druhů	§ 89

ČÁST OSMÁ

USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ

Ustanovení společná	§ 90
Ustanovení přechodné	§ 91
Zrušovací ustanovení	§ 92
Účinnost	§ 93